Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Getty Research Institute

https://archive.org/details/clarissimivirida00alci_0

CLARISSIMI VIRI D. AND. ALCIATI

*

EMBLEMAT. LIB. II.
aucti & reſtituti.

Cum Seb. Stockhameri in primum librum ſuccinctis commentariolis.

LVGDVNI,
Apud Ioan. Tornæſium,
Typogr. Reg.

1580.

CLARISS. VIRI D. ANDR. ALCIATI IN librum primum Emblematum præfatio, Ad D. Chonradum Peutingerum Auguſtanum.

*

Dum pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros:
Hæc nos feſtiuis Emblemata *cudimus horis,*
Artificum illuſtri ſignaq; facta manu.
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſq; notis.
At tibi ſupremus pretioſa numiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, *mei pignus amoris habe.*

MAGNIFICO, GENEROSO, ATQVE ILLVSTRI DOMINO Ioanni Meneſio Sotomaior, Domino in Cantanhede, &c. Sebaſtianus Stockhamerus Germanus S.

CVM æſtate præterita contigiſſet, generoſe ac magnifice Domine, vt dum Conymbricæ eſſes, doctiſſimi Alciati Emblematum lepidiſſimum libellum, manibus volueres, meq; fortuitu interuenientem de nonnullis paulo remotioribus & obſcurioribus hiſtorijs atque figmentis illis inſertis interrogaſſes, eorum aliquot obiter recitaui: Mox vel horum varietate oblectatus, vel potius eruditiſſimi Alciati feſtiuis ac ingenioſis applicationibus allectus, enixè à me hoc vt ſingula dilucidius & aliquantulum prolixius ſoluta explicarem oratione expoſtulaſti: quod quia captum meum excederet (ingenioli etenim mei exiguitatem plus ſatis agnoſcens) haud improbè renui, ſiquidem huiuſmodi vti docta & omni ex parte elaborata, non niſi à doctiſſimo quopiam rectè expediri poſſint. Verùm tam aliorum multiplici perſuaſione, quàm tuæ magnific. illuſtri inſtigatione ac iuſſu, denique impulſus, morem gerere inſtitui: iniunctum itaque licet humeris meis lon-

gè impar ac Aetna grauius onus ſuſcepi, meamq́; operam qualemcumq; promiſi. Id *equidem cito citius inchoaturus fuiſſem atq; etiam abſoluiſſem, niſi confeſtim itineribus quibuſdam tum ad* Vlyxipponam Regiam Curiam, *tum ad diuum* Iacobum Compoſtellanum, *nec non alijs intempeſtiuis occupationibus impeditus, huc vſque differre coactus fuiſſem.* Veruntamen *vt confido, tritum illud vulgi dictum,* Quod *differtur non aufertur, mihi etiam in præſentiarum patrocinabitur.* Expoſui *itaque ſublimiorem autoris muſam, eiusq́; politiorem mineruam, humili admodum, imo tenuiſſimo ſtylo, non ſecus ac inter ſuauiſſimas moribundi oloris cantilenas, moleſtus* Anſer *obſtrepit.* Hiſtorias *inſuper & fabulas, figmenta quædam naturalia, memorabilia denique facta, ſalsè facetéue dicta ex varijs autoribus* Hiſtoriographis, Poëtis, Oratoribus, *atque* Philoſophis *hinc inde collegi, & quàm fieri potuit breuiter & ſuccinctè enarraui.* (Singula *nanque ad rem facientia ſi adnotari velint, prolixiora crede* Iliade *dicerentur) adſcriptis inſuper & demonſtratis (ſi quis forte rem certius aut etiam ad ſatietatem vſq; deſideraret) vbiq; claßicis autoribus.* Hæc *quamuis exilia nimis, tantoq́;* Heroi *oblatu indigna, qualiacunque tamen, vt ſoles aliorum omnia generoſo, noſtra vel ſaltem æquo & hilari animo accipias, deficientiá; viribus promptam interim voluntatem vt laudes rogo:* Alciati *denique hæc non minus iucunda & feſtiua, quàm docta & vtilia* Emblemata, *nullo prorſus*

prorſus peregrino encomio indigere exiſtimo, nam omne tulit punctum qui miſcuit vtile dulci: Vſque-*adeò etiam tibi chara & commendata eſſe video, vt ea (idq; meritò) non ſolùm intra palatia propria, verùm & peregrè proficiſcens vndique circunferas.* Alexandri Magni, *totius penè orbis domitoris, nimirum exemplo, qui (vt* Plutarchus *refert) etiam inter aßidua bella, ſemper* Homeri Iliadem *ſecum, noctuq; vnà cum pugione ſub puluino habebat.* Ex *huiuſmodi nanque ſelectißimis libellis perpulchrè quid vitio vertatur, quídve laudi ſimul atq; virtuti tribuatur, vtriuſque etiam vel huius lætus euentus, vel illius triſtis caſus perſpicitur, ac tanquam in oppoſito ſpeculo, maculæ pulchritudini officientes, (vt eæ extingui ac emendari poßint) facilè dignoſcuntur.* Sed *ne prolixior & fortè moleſtus ſim, hæc paucula ſufficiant, quibus me magnificentiæ tuæ illuſtri (cuius obſequijs omni promptitudine paratus) quàm officioſiſſimè commendatum volo.* Ex *Luſitaniæ inclyta* Conymbricen-*ſi* Academia Calend. Mart. *poſt virgineum partum* Anno *quinquageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum.*

*

In titulum libelli.

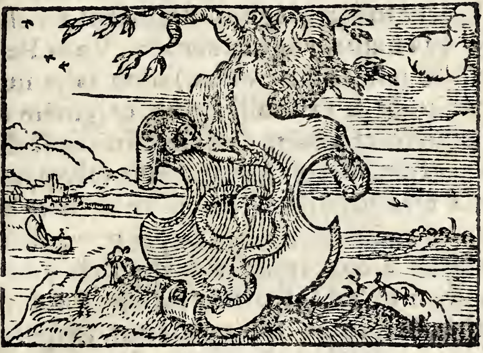
Emblemata dicuntur quæcunque ſolùm ornatus gratia alicui rei inſeruntur, propriè tamen ſculpturæ & opera illa vermiculata; ſeu lapidibus quadratis variisq; coloribus extructa. Et huiuſmodi olim plerunque pauimentis, parietibus tam ligneis quàm lapideis, atque etiam argenteis & aureis exſculpta inhærebant, vt & hodie plurimum in vſu eſſe figulina & vitrea opera, præſertim apud Hiſpanos in Templis & palatiis videmus. Hinc metaphoricè etiam ad Orationes artificioſè & egregiè compoſitas retorſit Cicero variis in locis. Sic etiam autor ingenioſas picturas variáſque lepidas huius libelli ſententias Emblemata appellauit. De hoc inſuper vocabulo plura Budæus in Annotationibus ſuis ad Pandect. & eleganter Crinit. lib. 22. cap. 1. de honeſta diſciplina.

And

Andreæ Alciati Em-
BLEMATVM LIBER PRIMVS.

*

Ad illuſt. Maximil. ducem Mediol. Emblema. 1.

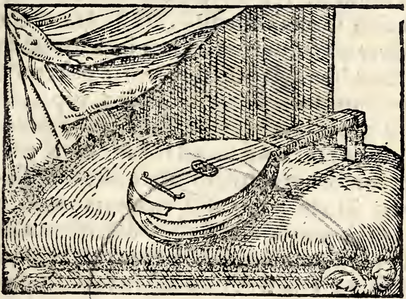
Exiliens infans ſinuoſi è faucibus anguis,
Eſt gentilitijs nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geſsiſſe numiſmata regem
Vidimus, hisq; ſuum concelebraſſe genus.
Dum ſe Ammone ſatũ, matrẽ anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eſſe docet.
Ore exit, tradunt ſic quoſdam enitier angues:
An quia ſit Pallas de capite orta Iouis?

COMMENTARIA.

Deſcribuntur hîc inſignia ſiue arma familiæ ducis Mediolani (eſt autem Mediolanum ciuitas metropolis illius ducatus Inſubriæ, in Italia non procul ab Alpibus) quæ, vt hîc depicta, ſunt, Infans ſeu puerulus proſiliens ex ore ſerpentis. Laudantur autem ab antiquitate & celebritate primi inuentoris: quia Pellæus (id eſt, Alexander Magnus ſic dictus à Pella vrbe in qua natus, vnde Iuuenalis, Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis) olim talia numiſmata cudit, & ex ſimili figura, originem & ſtirpem ſuam celebrem iactauit, dicens ſe diuinitus ortum. Mater nanque eius Olympias confeſſa erat palàm, Alexandrum ſe non ex Philippo marito ſuo, ſed ex ſerpente ingentis magnitudinis concepiſſe, &c. vt pulchrè Iuſtinus lib. 11. & Q. Curtius paſſim. Ammon verò, aliàs Hammon Iupiter dicitur, in ſpecie Arietis, in quem transformatus fuit, vt canit Ouid. libr. 5. Metamorph. Bacchus enim cùm iam tota debellata Aſia, in Libya per deſertum exercitum duceret, & in ſicca arena maxima omnes ſiti premerentur, ille patris ſui (Iupiter autem fuit, vt infrà dicetur) præſidio implorato, confeſtim Arietis ductu, amœniſſimum inuenit fontem. Illum autem Iouem fuiſſe exiſtimans, ideóque in illa arena faſtigioſi

gioſiſſimum Templum ei extruxit, in eóque ſimulacrum Arietis poſuit, & Ammonem vocauit, id eſt, Arenarium. Græcis enim ἄμμος arena dicitur. ſed de his plura Suidas. Egreditur autem puer ex ore ſerpentis, vel ideo quia quoſdam angues ſic parere aiunt, vel quia Pallas, id eſt, Minerua ſapientiæ dea, ſimiliter ex capite Iouis nata fingitur. Vt omnia hæc pulchrè per ipſum autorem Alciatum in libro ſuo, quem ſcripſit de ſingulari certamine, cap. 43.

Fœdera. 11.

Hanc citharam, à lembi quæ forma haleutica fertur,
Vendicat & propriam Muſa Latina ſibi,
Accipe Dux, placeat noſtrum hoc tibi tẽpore munus,
Quo noua cum ſocijs fœdera inire paras.

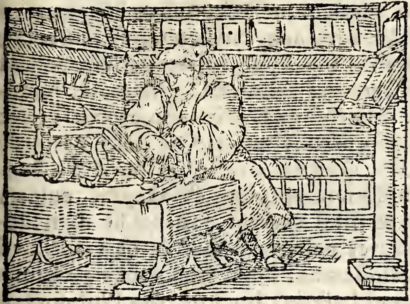
Difficile eſt, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Vnaq́; ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile eſt) perit omnis gratia cõchæ,
Illeq́; præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors,
Nihil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.
At ſi aliquis deſciſcat (vti plerunq; videmus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

COMMENTARIA.

Quoniam Dux Mediolanenſis noua fœdera cum quibuſdam inire conſtituerat, aſſignat ſibi Autor Citharam, quæ ab aliis Lutina vocatur, muſicale inſtrumentum vndecim fidibus, cuius forma eſt lembi, id eſt, Nauiculæ paruulæ piſcatorum, vt dicitur in halieutica, quod eſt in libris de piſcibus & arte piſcatoria tractantibus, de quibus Plin. lib. 32. cap. 2. Et à ſimili quemadmodum difficile eſt (niſi perito Muſico) tot chordas ad iucundam & perfectam conſonantiam conſtruere: ſi enim illarum vna ſaltem non rectè coaptata ruptáve fuerit, mox omnis ſonus aliàs dulciſſimus & ſuauiſſ. perit omnino, fitq́; ineptus, & auditui moleſtus. Sic etiam qui coëunt in fœdera, donec erunt concordes & vnanimes, nihil illis timendum. Cæterùm ſi eorum aliquis à vero illo & ſyncero amore declinauerit (ſicut plerunque fit) tota confeſtim harmonia, id eſt, ſuauis ille concentus, corruet.

In

In ſilentium. III.

:ùm tacet, haud quicquā differt ſapientibus amens,
Stultitiæ eſt index linguaq; voxq; ſuæ.
rgo premat labias, digitoq; ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

COMMENTARIA.

Satius longè ac honeſtius eſt ſilere, & taturnum eſſe, quàm verba fundere ceu louacem. Stultus enim cùm tacet, nihil proris differt à ſapiente, quia ſermo & loquela ndicium erit ſtultitiæ & ignorantiæ ſuæ. vera ſunt Salomonis Prouerb. cap. 17. Sic olim olon Philoſophus ille ſapientiſſimus, cùm frequenti quodam hominum conuentu multis

multis multa loquentibus, ipſe verò nihil diceret, interrogatus à Periandro vtrum ob verborum inopiam, an quia ſtultus eſſet taceret: reſpondit, neminem ſtultum tacere poſſe. Sic & Diuinus ille Plato interrogatus per quid cognoſcerentur homines: reſpondit, homines & vaſa figlina ſimili modo probari, hæc quidem ex ſono, illos verò ex ſermone facilè cognoſci: quin imò rectè etiam Zeno Stoicorum Philoſophorum Princeps, cuidam inepta & nihil ad rem loquenti ſic dixit: Idcirco aures habemus duas & os vnum, vt plura audiamus, loquamur pauca: affirmat Diogenes Laërtius lib.7.de vita Philoſophorum. Digito igitur os & labra comprimenda erunt, vt feciſſe fertur Harpocratem quem ſilentij & taciturnitatis deum Aegyptij celebrabant. Pharius autem dicitur, ſumpta denominatione ab inſula Pharo prope Alexandriam, in qua ille natus fuit. Plin. lib.5.& lib.13.cap. 1.& Volaterran.folio 338.

Etiam ferociſsimos domari. IIII.

Romanum poſtquàm eloquium, Cicerone perempto,
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitq́; leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceſsiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

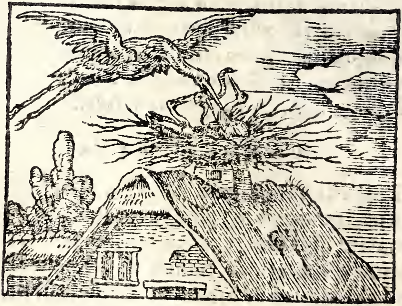
COMMENTARIA.

Popilius Lenas executor M. Antonij eius iuſſu Ciceronem proſcriptum & ad mare fugientem, vt minas & crudelitatem Triumuirorum euitaret, inſecutus eſt, & interfecit, apud Formias Oppidum. Caput autem Ciceronis ad M. Antonium pertulit, &c. Author eſt Appianus libro 4. Ciuil. bellor. Qui

tanquam

tanquam victor currum aſcendit triumphalem, coniunctis duobus Leonibus illum vehentibus, vt ex Plin. refert Crinit. lib. 16. cap. 10. de honeſta diſcipli. ſignificare volens, vti ferociſsimos Leones, ſic etiam plurimos magnanimos & potentes principes ſibi obedire, à ſéque victos eſſe. Notatur hîc inſolentia & ſuperbia quæ ſemper & à natura victoria ineſt, vt exclamat Cicero in Orationib. pro M. Marcello. Quemadmodum autem in abſciſſum Ciceronis caput ignominioſè ſæuierint M. Antonius & vxor eius, recitat idem Crinit. lib. 1. cap. 8.

Gratiam referendam.

Aërio inſignis pietate Ciconia nido,
Inueſtes pullos pignora grata fouet.

Taliáq;

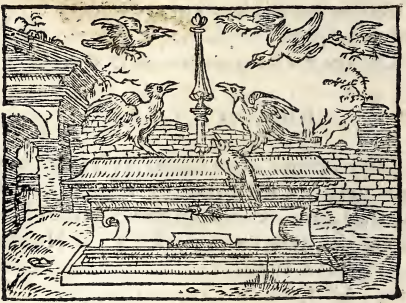
Taliaq; expectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſa parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

COMMENTARIA.

Inter omnes aues Ciconia pietatis ſymbolum gerit: nam parentes ſenecta defectos viciſsim alit, & volandi impotentes humeris geſtat, vt Athenæus atteſtatur, & Homer. libro 4. Iliad. Iſidorus in lib. de natura Auium. Item de immenſa Ciconiarum pietate Plin. libro 10. cap. 23. & pulchrè Ariſtophanes in Auibus. Ciconiæ magna cura alunt viciſsim parentes iam ætate deficientes, ſola bonitate naturæ ad id agendum impulſæ, inquit Aelian. lib. 15. cap. 4. Ideóque Ciconiæ imaginem exſculpi olim ſolitam ſuper ſceptris regum, quò eorum pietas atque Iuſtitia indicaretur, refert Crinit. libro 4. cap. 13.

*

Concordia. VI.

Cornicum mira inter ſe concordia vitæ eſt.
Inq; vicem nunquam contaminata fides.
Hinc volucres hæ ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omne.
Conſenſu populi ſtantq; caduntq; duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

COMMENTARIA.

Peramanter & fideliter mutuã inter ſe fidem & amicitiam conſeruant Cornices: quod ſi alterutra moriatur, altera, quæ ei ſuperſtes eſt, ad extremũ vitæ diẽ vidua permanet: & idem maritus nullam in poſterũ aliam ambit cõiugem exigens vitã in orbitate. Aelian. lib. 15. cap. 30 Idcirco hæc ſceptra tenent; demonſtrantes omnes Principes conſenſu & vnanimitate po-

pu-

uli tantùm cõſiſtere & cadere, hoc enim ſub-
ato, illico diſcordiæ ortæ, totum facilè Prin-
ipis ſtatum ſecũ rapiunt & diſsipant. Concor-
lia enim (vt inquit Salluſtius) paruæ res cre-
cunt, diſcordia verò maximæ etiã dilabuntur.

Potentiſsimus affectus amor. VII.

ſpice vt inuictus vires auriga leonis,
Expreſſus gemma puſio vincat amor:
tq; manu hac ſcuticam teneat, hac flectat habenas,
Vtq; ſit in pueri plurimus ore decor.
ira lues procul eſto, feram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet ánne manus?

COMMENTARIA.

Videre eſt, mirũ, quàm ſit fortiſsimus auri-
a paruulus puer Cupido (Amoris Deus, fi-

lius Veneris q à variis variè deſcribitur (adeóque vt etiam vires ferociſsimi Leonis ſuperet audaculus. Dextra flagellum tenet, ſiniſtráque loros & habenas dirigit, faciémque interim monſtrat blandam & amabilem. Sed abſit longè & pereat huiuſmodi lues: ſi enim beſtiam vſque adeò feram, domare & vincere poteſt, quanto facilius nos imbecillos homines ſuperaret? Res immoderata Cupido eſt, inquit Ouid. lib. 4. de Ponto. Sed videndus eſt de hac re omnino Crinit. lib. 16. cap. 4. de honeſta diſcipl. Quem obſecro non vincit Amor, vel etiã ſanctiſsimos viros? Quis Dauide ſanctior? quis Salomone ſapientior? quis Sampſone fortior? Amore tamen ſuperati omnes.

Non uulganda conſilia. VIII.

Limine quod cæco, obſcura & caligine monſtrum Gnoſiac

Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris:
Depictum Romana phalanx in prælia geſtat,
Semiuiróq; nitent ſigna ſuperba boue.
Noſq; monent, debere ducum ſecreta latere
Conſilia, auctori cognita techna nocet.

COMMENTARIA.

Paſiphaë filia Solis, vxor Minois Regis Cretenſis, in nefandum amorem tauri delapſa fuit, adeóque exarſit, vt pateretur ſe includi ligneæ vaccæ, quo tauro illo potiretur: Diodor. libro 5. Vergil. Aeglo. 6. Ouid. lib. 1. de Arte aman. & Higini Fabula 49. Ex quo concepit & genuit horribile monſtrum formam habens partim hominis & partim tauri, vnde appellatum eſt Minotaurus: ſemibouémque virum, ſemiuirúmque bouem. Ouid. lib. 2. de Arte amandi. Idem libro 8. Metamor. Vergil. lib. 6. Aeneid. Minos autem Rex volens monſtrum illud Minotauri ex hominum oculis occultare, iuſsit Dædalum (Athenienſem artificem ingenioſiſsimum, qui etiam ligneam illam vaccam, de qua ſupra, fabricauerat) præparare & extruere ſibi labyrinthum, ædificium & inextricabilibus erroribus clauſum, adeóque vt quicunque ingrediebatur, vix vnquam iterum egredi poterat: in quo Minotaurum abſcondidit. Autores ſunt pro-

ximè citati. Hanc picturam Minotauri olim Romani in ſuis vexillis bellicis gerebant, ſignificantes ſecreta principum conſilia, debere eſſe multum abſcondita: ea enim prodita & reuelata, ipſimet Autori erunt nociua: haud etenim temerè, præſertim hi qui Reipubl. aliis've arduis præſunt negotiis, animi conſultationes, nec intimis etiam amicis committere debent: Cæcilij Metelli viri ſummæ prudentiæ atque conſilij exemplo, qui (vt Valer. Max. refert) cuidam ſuo amico, quid ille in re quadam magni momenti acturus eſſet, interroganti, ita reſpondit ingenuè: Tunicam, inquit, hanc meam reſcinderem & abiicerem, ſi eam ſcire meum conſilium exiſtimarem. Reſponſum hoc argutum, extollitur etiam à Crinito lib. 19. cap. 7.

In victoriam dolo partam. IX.

Aiacis tumulum lacrymis ego perluo virtus,
Heu miſera albentes dilacerata comas.
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco
Vincerer, & cauſa ſtet potiore dolus.

COMMENTARIA.

Virtus ipſa eiulans, Aiacis deflet ſepulcrum (quod eſt prope Sigæum promontorium Troiæ, Plin. lib. 5. cap. 30.) ob id nimirũ, quòd illa dolo ſuppreſſa & victa fuerit, quódque Græci contra eam iniquè iudicauerint. Hoc ideo quia cùm Aiax fortiſsimus heros, interfecti Achillis arma peteret (quæ merito ſibi ob ſtrenua ſua facta virtutéſque eximias, de

quibus apud Homerum, ceſſiſſent.) Vlyſſes fraude & calliditate ſua tantum effecit, vt Græci Iudices, ſpreto Aiace, ſibi arma illa adiudicauerint, quod adeò moleſtè tulit Aiax, vt ad inſaniam peruenerit, ac tandem ob iram & verecundiã ſemetipſum necauerit. perpulchrè Ouid lib. 13. Metamor. Sic doli cauſa potior fuit quàm ipſius virtutis: quod quidem & hodie haud rarum eſt, virtutiq; flendi anſa datur frequentiſſima.

Reuerentiam in matrimonio requiri. X.

Cùm furit in Venerem pelagi ſe in littore ſiſtit
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Murenamq; ciens, ingentia ſibila tollit,

A

At ſubitò amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia, coniunx
Alternum debet coniugi & obſequium.

COMMENTARIA.

Vipera nequiſsimum genus ſerpentis & aſtutiſsimum, libidine coëundi exæſtuans, ad litus progreditur, ibique ſibilando præſentiam ſuam teſtatur, & ſponſam ſuam murænam allicit, ac omne venenum euomitione eiicit, vt ſuauis ſponſus ſuæ ſponſæ videatur. Muræna verò protinus è mari egreditur, atque ambo mutuam libidinem explent, mox hæc ad mare regreditur: illa verò reſorpto iterum veneno ad latibulum ſuum etiam reuertitur. Autores ſunt Ælian. lib. 12. cap. 5. & cap. 23. Plin. lib. 9. cap. 23. & Cælius antiquarum lectionum lib. 16. cap. 13. Muræna piſcis marinus eſt, à nonnullis Lampetra putatur, ſed falsò. de qua Plin. loco citato. Sic etiam inter humana conſortia, matrimonialis reuerentia plurimum aduertenda & obſeruanda erit, vt vir vxórque ſponte alterna exerceant obſequia.

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur. XI.

Delphini inſidens vada cærula ſulcat Arion,
Hocq; aures mulcet, frænat & ora ſono:
Quàm ſit auari hominis, non tã mens dira ferarũ eſt.
Quiq; viris rapimur, piſcibus eripimur.

COMMENTARIA.

Arion Muſicus & Citharœdus excellentiſſimus, ex Lesbo inſula, qui cùm peregrè arte ſua magnos feciſſet quæſtus, tandem in patriam nauigaturus, nautæ vt pecuniam eius lucrifacerent, illum è naui in pelagus demergere decreuerant, qui poſtquàm ab eis modicum ſpatij impetraſſet, aſſumpta Cithara quàm dulciſſimè luſit, adeoq; vt Delphinis ſuauit

ſuauitate cantus congregatis, ſe cùm in mare præcipitẽ daret, ſuper dorſum vnius exceptus, & ad litus incolumis reductus fertur. Hunc Apologum pulcherrimum vide prolixius apud Aul.Gell.li.16.cap.19.pariter apud Ouid. in Faſtis. Et quàm hominũ ſit amator Delphinus atteſtatur idem Gell.libr.7.cap.8.Plura deniq; de eodem & eius natura Plin.lib.9. cap. 8. Oſtenditur nec irrationalis animantis mentem tam crudelem eſſe, quàm animum hominis auari: Etenim à viris perdimur,à piſcibus liberamur: vt non immeritò exclamet Poëta: Quid non mortalia pectora cogis,Auri ſacra fames.

Amicitia etiam poſt mortem durans. XII.

Arentem ſenio, nudam quoq; frondibus vlmum,

Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitq́; vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemploq́; monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

COMMENTARIA.

Vitis luxurians frondibus & pampinis ſuis circundedit & ornauit vlmum arborem præ ſenio iam penitus putridam & arefactam, priſtinam adhuc naturam agnoſcẽs, quamq́; olim ſæpius ſuccreſcendo ſuſtentaculi parentisq́; loco habuerat, eam nec iam quidem, licet aridam & ſiccam deſerit ſpernit've, verùm adhuc etiam exornat: in hunc ferè modum apud Ouid. lib. 2. de Triſtib.

Vidi ego pampineis ornatam vitibus vlmum,
Quæ fuerat ſæuo fulmine tacta Iouis.

Tales nobis amicos quærere decet, qui extremo in periculo vel etiam poſt mortem veri amici permaneant: ſynceræ nanq; fidei amici præcipuè in aduerſis rebus cognoſcuntur, inquit Valer. Max. in præfatione ſua tituli 7. de Amicitia, lib. 4.

Nec verba nec facto quenquam hærendum. XIII.

Aſſequitur, Nemeſiſq; virum veſtigia ſeruat,
Continet & cubitum, duraq; fræna manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris?
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

COMMENTARIA.

Nemeſis Dea indignationis fingitur, vltrix malitiæ & ſuperbiæ. Idcirco virum vndique ſequitur, altera manu cubitum reprimens, altera verò frænum gerens, quo ſignificare vult non ſolùm à malefactis manuum abſtinendum, ne proximus lædatur, verumetiam linguam refrænandam eſſe, vt denique in omnibus hominum factis dictíſque æquus obſernet

ſeruetur modus. De Nemeſis imagine, nominibus,& poteſtate ſcribit Crinit.lib. 19.cap.6. de honeſta diſciplina.

Deſidiam abiiciendam. XIIII.

Quiſquis iners abeat,in chœnice figere ſedem
Nos prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur,duroq; manus adſueſce labori,
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

COMMENTARIA.

Chœnix menſura olim erat apud Grecos,qua ſeruis pro qualibet die frumentum in cibum menſurabatur, vnde frequenter admonuit Samius (Pythagoras doctiſs. Philoſophus, Samius à patria dictus, vt refert Iuſtin. lib. 20.

hiſt

hiſtor.) ne quis piger inſideret Chœnici, ſignificans ex æquo futuri habendam curam, vt refert Diog. Laërt. lib. 8. de vita Philoſoph. Inculcabat denique hoc ſymbolo, otio non indulgendum, ſed ſtrenuè laborandum eſſe, & ſua quenque induſtria ſibi vitæ neceſſaria lucrari debere. Vide Plutarchum. Labores enim bonis viris obſonium eſſe, inquit Xenophon in Oeconomicis. De fugienda deniq; deſidia perpulchrè Crinit. libro 2. Poëmatum.

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur. XV.

Dextra tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

COMM

Adoleſcentulus quidam proponitur: cui manu dextra ponderoſus dependet lapis, ſiniſtræ verò eius alæ affixæ ſunt leuiſsimæ. Vtrq; hæ in altum eleuant, ſic onus illud graue alia ex parte deprimit. Oſtendens plurimos ob ingenij felicitatẽ celebres & claros futuros, niſi paupertas inuida depreſſos retineret. Eſt etenim illa moleſtum pondus, vt plerique noſſe nollent, plurium nanque quotidianus eſt cibus. Et paupertatis vnicum incommodum habere ſapientem dixit Archytas Philoſophus.

In occaſionem. XVI.

Lyſippi hoc opus eſt, Sicyon cui patria: tu quis?
Cuncta domans capti temporis articulus.

Cu

Cur pinnis ſtas? vſq; rotor. talaria plantis
Cur retines? paßim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. at heus tu
Dic cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire:
Ne poßim apprænſo poſtmodò crine capi.
Tali opifex nos arte, tui cauſa edidit hoſpes,
Vtq; omnes moneam, pergula aperta tenet.

COMMENTARIA.

Lyſippus, cuius meminit Martialis, nobilis & inſignis ſculptor, (eius patria Sicyon vrbs in Laconia erat, cuius egregia opera Plin. variis in locis commendat) hanc ſtatuam fabricauit, quæ Occaſio dicitur, id eſt, opportunitas temporis rectè obſeruata, omnia regens & gubernans, teſte Plutarcho in vita Niciæ. Stat autem pinnis, id eſt, calamis durioribus rotundis: ſemper enim labitur, nec vnquam firma permanet, in pedibus talaria, id eſt, calceos alatos (vt etiam Mercurius) gerit, per aërem etenim ad omnia loca volitat. Dextra nouaculam tenet, ſignificans illam quauis re acutiſsima magis acutam, in fronte ſolùm capillata, vt occurrens ſtatim apprehendatur, retro verò calua eſt, quippe ſemel amiſſa, poſt terga capi amplius nequit. Ita etiam Cato ille grauiſs

grauiſsimus eam deſcribit, inquiens : Fronte capillata, poſt hæc Occaſio calua. Stat autem pergula, hoc eſt alto eminentiq; loco, vt facilè videri poſsit, & omnes admoneat.

Ocni effigies, de his qui meretricibus donant, quod in bonos uſus uerti debet. XVII.

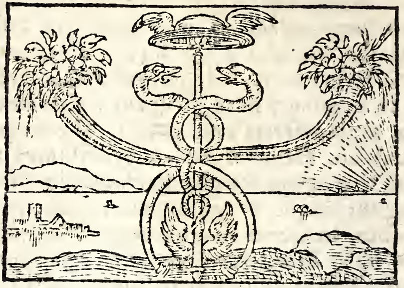
Impiger haud ceſſat funem contexere ſparto,
Humidaq; artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrenuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Fœmina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inq; ſuum.

COMMENTARIA.

Quidam in Ionia regione Aſiæ, nomine Ocnus

Ocnus homo induſtrius & laborioſus atque operi aſſiduè intẽtus erat. Habebat is vxorem adeò ſumptuoſam ac prodigam, vt quicquid ille ſuo labore corraderet, id mox ab illa dilapidaretur. Inde prouerbium dicebatur in hominem in re quapiam elaborantem quæ nihil adferret emolumenti, Hic torquet funiculum Ocni. Autor eſt grauiſſimus rerum Græcarum ſcriptor Pauſanias in Phoc. Pingitur itaque ſtrenuus reſtio, conficiendis funibus nunquam non occupatus, ſed quantum miſer longo tempore aſſiduóque labore contorquet, hoc totum ſubitò ignaua deuorat Aſella. Sic fœmina deſidioſum, luxurioſum & pernicioſum animal, facilè viri laboribus ac ſudore quæſita, (vt ait Heſiodus) ſua laſciuia & prodigalitate abſumit: rectè itaque Lacon quidam, qui cùm vxorem duxiſſet, puſillam & paruulam, dicebat, è malis quod minimum eſſet, eligendum.

Virtuti fortuna comes. XVIII.

Anguibus implicitis geminis caduceus alis,
Inter Amaltheæ cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros fandiq; peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

COMMENTARIA.

Mercurius filius Iouis & Maiæ, orationis & eloquentiæ Deus, Deorúmque interpres & nuntius habitus fuit. Hic virgam ab Apolline dono acceperat, qua ad diſſidia & contentiones tollendas vtebatur: eam nanque manu gerens cùm in Arcadiam proficiſceretur, inuenit duos dracones ſimul ligatos & inter ſe mutuò pugnantes: ille autem virgam interpoſuit. Quo facto repentè prælium diremptum

ptum fuit. Hinc illam pacis gratia conſtitutam eſſe dixit: deinde Aegyptij hanc virgam circundatam duobus Draconibus maſculo & fœmella figurauerunt, & Caduceum appellarunt, iunctis etiam alis & galero eiuſdem Mercurij, de quo copioſius Perottus, Macrob. lib. 1. Saturnal. & præter has plures virtutes enarrat Virgil. lib. 4. Aeneid. Stat autem caduceus erectus inter cornua Amaltheæ, quæ fabula à nonnullis ſic narratur: Rhea cùm Iouem peperiſſet, metu patris illum infantulum in Creta inſula occultauit, ibiq; duæ Nymphæ illum nutricauerunt, lacte cuiuſdam capræ, cui nomen erat Amalthea: Iupiter verò iam adultus, vt gratiam referret iis, à quibus nutritus fuerat, ipſam capram inter ſydera retulit, quæ etiam nunc capra cæleſtis appellatur, huius alterum cornu Nymphis nutricibus dedit, in præmium officij in eum collati, ea imbutum virtute vt quicquid illæ vellent ſeu optaſſent, id ſtatim ex eo cornu abundanter proſiliret. Ad hunc ferè modum Eraſm. in Chiliad. Aliter tamen Ouid. lib. 9. Metamor. recitat. Hæc igitur innuit pictura, viris eloquentibus & ingenioſis, qui per Mercurij ſceptrum ſeu Caduceum ſignificantur, Copiæ cornu, id eſt, felicem & proſperam fortunam, omniúmque rerum abundantiam facilè adiungi.

Ex pace ubertas. XIX.

Grandibus ex ſpicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His compta Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucresq́; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoq; fertilis annus,
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

COMMENTARIA.

Contextus, vt fingit autor, paruus nidus ex magnis tritici ſpicis, ramis etiam & fructibus vitis circũdatus in Mari tranquillo ſuper marmore poſitus, conueniens erit vt in eo nidificent Alcyones, aliàs Alcedines: aues ſunt maritimæ, quæ hyberno frigidiſſimo tẽpore maximis tempeſtatibus exiſtentibus in Mari pariunt.

riunt. Tantam autẽ gratiã diuinitus habet illa auicula, vt ſtatim cùm oua ponat, omnes venti ac procellæ miteſcãt, placidũ deniq; & trãquillum reddatur mare per 14. dies, quos & nautæ diligenter obſeruãt, eo tempore nullã penitus tempeſtatẽ verentes. Autores ſunt Ouid. lib. 11. Metam. Plaut. in Pœnulo, Plin. lib. 10. cap. 32. & Ambr. lib. hexam. Aelianus etiam lib. 15. cap. 19. hiſto. animaliũ. Similis his auiculis ſi erit Rex, ſuos ſubditos in pace & trãquillitate regens & fouens, eius etiam tempora Cerere & Baccho, tritico & vino cæteriſq; rebus neceſſariis erũt fertiliſſima. Ceres enim inuẽtrix frugum, Bacchus verò vini plantator primus fuit.

In eos qui ſupra uires quicquam audent. XX.

Dum dormit, dulci recreat dum corpora ſomno

 Sub

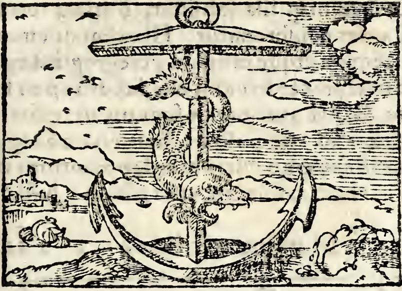
Sub picea, & clauam cæteraq; arma tenet,
Alcidem Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

COMMENTARIA.

Alcides, id eſt, Hercules, ſic dictus ab Alceo auo ſuo paterno, ſepoſita claua cæteriſque armis ſuis, ſub picea vel pinu arbore decubuit dormiens: quem vt videre Pygmæi (homunciones ſunt paruuli in India vnius tantùm cubiti ſtaturæ, qui cum auibus certant, de quibus Plin. lib. 7. cap. 2.) congregata magna turba interficere illum moliuntur, ignari ſuarum virium. Hercules enim expergefactus miſerè illos in induta pelle Leonis (in Nemea nanque ſylua ingentem Leonem iugulauit, cuius detracta pelle ſemper veſtiebatur, vt apud Theocrit & Diodor. Siculum) tanquam pulices implicitos conterit, laniátque. Quin idem in noſtræ tempeſtatis Pygmæis videre eſt, qui dum temerè, vltráque vires nimis ardua nituntur, contráque Herculem dormientem inſurgunt, miſerè tandem vti ſorices pereunt, ignari prouerbij, Cùm ſis nanus, cede.

Prin

Princeps ſubditorum incolumnitatem procurans.

Titanij quoties conturbant æquora fratres,
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat.
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutius vt poßit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

COMMENTARIA.

Titanij fratres gigantes fuere ex Titane nati,& à poëtis pro ventis ponuntur. Quotieſcunq; igitur vẽtorum procellis ac tempeſtatibus mare commouetur & ſæuit, mox trepidi nautæ ad anchorã confugiunt, eamq; in mare proiectã ſtatim Delphin (piſcis maris celerri-

mus ac præcipuus hominum amator, vt ex Plinio & Gellio ſuprà Emblemate x i i. probauimus) in imo fundo amplectitur, vt videlicet fortior firmiorq; illa ſubſiſtat, eò etiam tutius nauigantes conſeruentur. Huiuſmodi enimuerò ſtẽmata atque inſignia peregregiè Regibus conueniunt: hi enim ſuis ſubditis non ſecus ac nautis anchora in ſummis neceſſitatibus præſidio eſſe poſſunt. Inde etiam adagio dicitur in extremo diſcrimine laborantibus ſacram anchoram ſoluere, vt Eraſm. in Chiliad.

Mutuum auxilium. x x i i.

Loripedem ſublatum humeris fert lumine captus,
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterq;.
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

Cæcus

Cæcus quidam cùm abſque periculo ſolus incedere non poſſet, ſocium ſuum loripedem nequicquam ſe mouere conantem humeris ſuperimpoſuit, qui dum lumine capto viam monſtrat, ipſe viciſſim portatus commodum non modicum ſentit: donec igitur concordes erunt, facilè alter alterius defectum ſupplebit. ex Græco epigrammate deſumptum eſt, quod ô vtinam hodie noſtri Principes facerent, dici non poteſt quàm bene & proſperè Reipub. Chriſtianæ proſpectum foret.

Ex arduis perpetuum nomen. XXIII.

Crediderat platani ramis ſua pignora paſſer,
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutijt hic pullos omnes, miſeramq; parentem

Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, monumenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

COMMENTARIA.

Calchas Græcus augur valde celebris (qui cum diuinandi certamine à Mopſo victus eſſet, præ mœſtitia periit, vt feſtiuè Leonicus de varia hiſt. li. 3. cap. 63.) Is vnà cum Græcis ducibus ad expeditionem Troiæ profectus eſt. Accidit autem vt fortè dum omnes rei diuinæ auſpicatiſſ. rerum gerendarum initio intenti eſſent, Draco quidam ingens prodigiosè apparuiſſet, qui arborem platanum aſcendens, ibíque nido nouem pullis reperto, omnes ſubitò, denique etiam matrem crudeliter deuorauit. Conſultus igitur Calchas quid hoc ſibi vellet, vaticinatus fuit, Græcos vrbem illam Troianam, per nouem continuos annos obſeſſuros non ſine maximis laboribus, decimo verò anno victores extituros, totamq́; Troiam incendio penitus deuaſtaturos, (quod & factum fuit) vt habetur apud Homer. Et eius rei interpretatione ſignificatur ex difficilibus diuturníſque laboribus tandem maximam laudem, memoriámque perpetuam proſilire.

Obdu

Obdurandum aduerſus urgentia. XXIIII.

Nititur in pondus palma, & conſurgit in arcum,
Quo magis & premitur, hoc mage tollit onus.
Fert & odoratas bellaria dulcia glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige. mentis
Qui conſtantis erit, præmia digna feret.

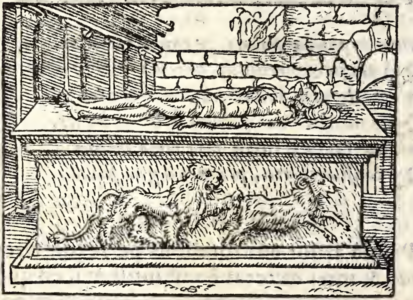
COMMENTARIA.

Palma arbor eſt frondibus perpetuò virentibus, & inter cæteras conſtantiſſima, eo quòd contra pondus inſurgat, adeóque vt quanto vehementius prematur, tanto magis ſurſum ſeſe incuruans onus eleuet: huic præſtanti ſuæ virtuti, accedunt fructus, quos fert, ſuauiſſimi

&

& pretioſi dactyli, qui in deliciis habentur. Plin. lib. 13. cap. 4. & libro 16. cap. 42. Aul. Gellius lib. 3. cap. 6. Dabatur etiam olim palma in præmium victoriæ, ideo fortè quia proprium eius ligni eſt vt vrgentibus & deprimentibus reſiſtat, (vti magnanimus miles) hinc palmam ferre pro victoria prouerbialiter dicitur. Eraſm. in Chil. Sic etiam hi qui generoſi, firmi, infractiq; erunt mentis (vt in palmite virtus) digna & emerita ferent præmia, (vt illa fructus.)

Tumulus meretricis. XXV.

Quis tumulus? cuia vrna? Ephyrææ *eſt* Laidos. *et non*
Erubuit tantum perdere Parca *decus?*
Nulla fuit tum forma, illam iam carpſerat ætas,

Iam

Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſculptus ſibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes,
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

COMMENTARIA.

Laïs fuit Corinthia meretrix inſignis, miræ pulchritudinis ac venuſtatis, ob id per totam Græciam celebris, quæ neminem admittebat, niſi tantum ſolueret, quantum ipſa peteret, poſtulabat autem ingentem pecuniæ ſummam: hanc Demoſthenes Rhetor clam adierat, vtq; ſibi ſui copiam faceret rogauerat, illa ſtatim 40. ſeſtertiá (quæ ſumma, vt Budæus computat, mille ferè Gallicos coronatos faciet) petiit. Expauit autem Demoſthenes: mox terga voluens inquit, Ego pœnitere tanti non emo: vt eleganter Aul. Gel. lib. 1. cap. 8. Eius ſepulcrum hîc expreſſum, cui inſculptus eſt Aries, (amatorem referens) quem ſequens Leæna (meretricem ſignificans) vnguibus à tergo comprehendit. Sic etenim meretrices quauis Leæna ferociores, miſeros amantes etiam laniando captos tenent. De Laïde autem, eius monumento, & huiuſcemodi pictura, ſimillimè recenſet Leonicus de varia hiſtoria lib. 1. cap. 81.

In

In paraſitos. XXVI

Quos tibi donamus fluuiales accipe cancros,
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaq; aluus adeſt.
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Perniceſq; pedes, ſpeculaq; apta pedi.
Cùm vagus in triuys, menſæq; ſedibus erras,
Inq; alios mordax ſcommata ſalſa iacis.

COMMENTARIA.

Paraſitum eleganter deſcribit Lauren. Vall. libro 4. cap. 51. Huic autor cancros donat, ei nanque donum admodum ſibi conueniens. Cancer enim animal eſt aquatile oculos ſem pe

per habens apertos, forſices dentatos atque acutos pro armis, ventrem magnum & octo pedes, de quo Plinius libro 9. capite 31. Sic etiam paraſitus, qui adulando hinc inde victum quæritat, oculos habet admodum vigilantes, ob ventris repletionem omnia perluſtrans, nec deſunt ſpicula nociua dum enim cibi gratia huic applaudet, alteri malè dicit, ventri inſuper & gulæ totus deditus: vti denique Cancer plures, ſic ille per omnia loca celeres pedes habet.

Concordia. XXVII.

In bellum ciuile duces cùm Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra ſuis:

Mos

Mos fuit in partes turmis coëuntibus haſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dari.
Fœderis hæc ſpecies, id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

COMMENTARIA.

Mos olim erat apud Romanos, præſertim quando bella ciuilia gerebant, vt diuerſarum copiarum duces ſeſe ſimul iungere volentes prius inuicem dextram porrigerent in ſignum fœderis & integræ fidei ſeruandæ, vt plures retulere autores. Dextra fidei teſtis, inquit Cicero Philip. 2. Quod & hodie Germanis frequenter in vſu eſt, vt vel ſe mutuò ſalutantes vel certi quidpiam promittentes, vel etiam ſingularem amorem, aut ſynceram fidem demonſtrare volentes, dextram porrigant. Hoc erat & priſcis, fœderis atq; concordiæ indicium, vt qui mutuo ſeſe amore amplectuntur, etiã manibus ſic auxilio atq; ope coniungantur.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos. XXVIII.

Caucaſia æternum pendens in rupe Prometheus
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem, figuloſq; peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur varijs prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire deumq; vices.

COMMENTARIA.

Prometheus Iapeti filius primus fuit qui ex luto ſimulacra finxit; hinc fabulantur quòd in cælum aſcendens ignem diuinum furatus ſit, quo ſimulacrum à ſe factum animauerit, ob hoc Iupiter indignatus alligari illum iuſsit ad Caucaſum montem Scythiæ altiſsimum, aſperum, & inhoſpitalem. Adhibuitq; ſibi Aquilam

quæ perpetuò eius iecur renaſcens deuoraret in pœnã temeritatis ſuæ, vt ſcribit Plato in lib. de natura hominis, & Lucian. in ſuis Dialogis, in dial. 1. Sic roduntur miſeè & cruciantur variis aſſiduíſq; curis & imaginationibus qui cæleſtia atque diuina perſcrutari conantur.

In amatores meretricum. XXIX.

Villoſæ indutus piſcator tegmina capræ,
Addidit vt capiti cornua bina ſuo,
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore Sargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.
Capra refert ſcortum, ſimilis fit Sargus amanti,
Qui miſer obſcœno captus amore perit.

COMM

COMMENTARIA.

Sargus piſcis Capras vehementiſſimè amat, tumq; earum proximè litus paſcentium vnius aut alterius vmbra in mari apparueſit, protinus gaudio exiliens ſummo ſtudio adnatat, ſaltuq; Capras attingere affectat, & geſtiens ad eas accedere ſtudet: ob illam denique amoris inſaniam, (eo quòd tantopere deſiderat) perditur. Piſcator nanque Caprinam pellem extractam cum cornibus induens, inſidias parat, Sole à tergo relicto, atque farinam Caprino iure madefactam in mari diſpergit: mox Sargus Capræ odorem percipiens, accedit, pellisq; aſsimulatæ Capræ conſpectu permulcetur & capitur. Hæc omnia Aelianus lib. 11. cap. 19. de natur. animalium. Sic amatores (quos Sargus ſignificat) ob furentem & inſanam libidinem in meretrices (quas Capra refert) inescati, decepti, ac deniq; capti, cupiditatis ſuæ pœnas dant, miſereq; pereunt.

Albutij ad D. Alciatum, ſuadens ut de tumultibus Italicis ſe ſub ducat, & in Gallia profiteatur. XXX.

Quæ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo *Perſidis axe prius:*
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hic nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi,
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus,
Multùm corde ſapis, nec minus ore vales.

COMMENTARIA.

Perſica arbor, originem in Perſia regione Aſiæ

Aſiæ ad Orientem in primis habuit, vnde etiam nomen ſortita, vbi fructus noxios valde & venenoſos protulit. Ideoq; Perſæ gentes contra Romanos belligerantes fraudulenter has arbores in variis noſtræ Regionis Europæ partibus plantarunt, ſperantes ex earum fructibus omnem populum infectum & extinctum iri, vt ex variis autoribus colligitur, ex Galeno, atq; etiam Paulo Aegineta lib. 1. Sed omnino eos fefellit opinio. Hæc enim arbor apud nos tranſplantata longè melior effecta eſt. Fructus namq; fert pretioſos & ſuaues: eius folia ſimilima ſunt linguæ, poma verò cordis formam præ ſe ferunt. Admonet igitur Alciatum, vt ſimiliter faciat, ſeq; ex Italicis tumultibus (qui tunc temporis erant) remoueat, futurum fore vt in alienis partibus extra patriam, in maiori etiam æſtimatione conſtituatur: ſiquidem non minus lingua, id eſt, eloquentia, quàm corde, hoc eſt, doctrina & prudentia polleat. quod denique factum fuit: In Gallia enim Alciatus per aliquot annos non ſine magna gloria profeſſus eſt. Nemo enim propheta in ſua patria acceptus eſt. Atteſtatur omnium maximus & veraciſſimus autor Redemptor noſter Lucæ cap. 4. & Ioan. eod. 4. cap.

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. XXXII.

In modicis nihil eſt quod quis lucretur, & vnum
Arbuſtum geminos non alit Erithacos.

ALIVD.

In tenui ſpes nulla lucri eſt, vnoq́; reſidunt
Arbuſto geminæ non bene Ficedulæ.

COMMENTARIA.

In rebus modicis atque exiguis nõ multum lucri ſperandum: neque enim vnus arboris ramus duabus auiculis ſufficiens eſt. ſumptum à communi prouerbio, Vnicum arbuſtum haud alit duos Erithacos. Eſt autem Erithacus auicula parua ſolitaria, adeoq́; vt in eadem ſylua rarò præter vnam inueniatur, de quo apud Eraſm.

Eraſm. in Chiliad. Adſimilabitur huic quod vulgò fertur, Vna domus non bene alit duos canes. Et illud Alexandri Magni ad monarchiam aſpirantis, qui mundum dixit non capere duos ſoles.

In Deo lætandum. XXXII.

Aſpice vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quis ne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic hæc Mæonius finxerit vnde ſenex?
Conſilium mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

COMMENTARIA.

Ganymedes filius Trois Regis Troiæ, puer

fuit admirandæ pulchritudinis, quem Iupiter adeò amauit vt illum rapi & ad cælum euehi iuſſerit per Aquilam, (eſt enim illa auis Ioui dicata, eiúſque armiger à poëtis appellata, Higin.Lib.2.)ibique ſuæ menſæ miniſtrum & pincernam eſſe voluit, cuius etiam honores recenſet Verg.lib.1.Æneid. Fabulam verò totam, Homerus in hymno Veneris, Martial. lib.7.Epigram. &Higin. in Aſtrono. Poët. referunt. Hoc autem ideo finxit Mæonius, id eſt, Homerus, à regione Mæonia in Aſia minori,vnde oriundus erat,innuens eum qui humili ſpiritu &ſimplex vti puer, omnibus ſuis conſilijs & cogitationibus in Deo ſolùm gaudet,dici à Deo raptum per Aquilam,mentem hominis(quæ auis inſtar ſublimia petit)ſignificantem.De eodem diſſerit etiam Cicero lib.1.Tuſcul. quæſt.

*

Inuiolabiles telo Cupidinis. XXXIII.

Ne dirus te vincat Amor, neu fœmina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi Motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pegaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

COMMENTARIA.

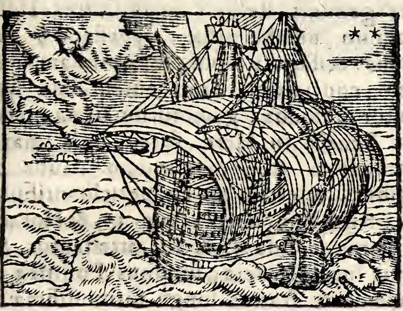
Hoc abſtruſum remedium quo violenti amores & magicæ artes fugari & euitari poſſint, excerpſit Author ex Paulo Geometra Florentino, libr. 2. ſuæ Geometriæ, cap. 10. qui aſſerit ſe in quodam Alberti Magni libello, quem

 de

de amuleto, hoc eſt, de omni genere remedi
aduerſus cuncta mala medicamenta, & præ
ſertim contra veneficia quàm doctiſſimè ſcri
pſit, legiſſe ſæpius, Motacillam auem notiſſi
mam (cuius duplex genus recenſet Ælianu
li. 15. cap. 28. & li. 16. cap. 13.) Libero patri, i
eſt, Baccho, multis de cauſis ſacram, vt au
thor eſt Herod. lib. 8. cap. 36. in hanc figuram
crucem efficientem diſpoſitam inter circulo
binos æque ſeſe interſecantes, vt hîc videre eſt
ac humano pectori adhibitã, quàm maximum
eſſe amuletum aduerſus phyltra ac venefici
omnia, maximè tamen contra illa, quæ ho
mines ad venerem impellunt, contra ſæuiſſi
mos ſæuiſſimi Cupidinis arcus, qui quidem
vt Pelignus vates teſtatur, multis in locis per
paucis parcere didicerunt. Medeam verò nulli
carminibus, nullis medicamentis, nullis de
nique incantationibus aut veneficiis potuiſſ
ad amorem ſui Iaſonem reducere, ex quo ip
ſam Corintho vbi tunc erat expulit, & Glau
cem ſiue Creuſam Creontis Regis filiam vxo
rem duxit, vt Theodontius lib. 10. cap. 41. re
fert. Id autem propter amuletum illud quo
Iaſon ſecum geſtabat, cuius nomen ſubtice
Theodontius. Pegaſeus Iaſon, id eſt, Theſſa
lus: nam Pegaſe vel Pegaſe Theſſaliæ op
pidum eſt. Phaſiacis dolis quòd eſt Colchici
id eſt, Medeę Colchicæ. eſt enim Phaſis fluuiu
Colc

Colchorum. De Iaſonis præterea in Colchidẽ pro aureo vellere nauigatione, ſcribunt Valer. Flacc. in Argonaut. & Apollonius. Sunt autem adeò difficilia & obſtruſa, veſani amoris atq; effrænæ libidinis remedia, vt niſi diuinitus dentur, vix quiſquam eſt qui inſidias huiuſmodi euadere poſſit.

Spes proxima. XXXIIII.

Innumeris agitur Reſpublica noſtra procellis,
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis, medio circum æquore venti
Quam rapiunt, ſalſis iamq; fatiſcit aquis
Quòd ſi Helenæ adueniant lucentia ſydera fratres,
Amiſſos animos ſpes bona reſtituit.

COMM

COMMENTARIA.

Reſpublica noſtra Chriſtiana plurim periculis atque incommodis perturbata v xatur, adeoq; vt præter vnicam ſpem ve turæ ſalutis & in integrum reſtitutionis n hil ſuperſit. Tanquam nauis in alto ma hinc inde à ventis agitata tempeſtatibus d fatigata, extremam quaſi aduſque deſp rationem redacta: ſubitò verò apparen bus geminis ſtellis (quas fratres Helen omnium pulcherrimæ, appellant) tim omnis ceſſat, iterúmque optimam nau ſpem concipiunt. Sunt autem duo ſyde Caſtor & Pollux, geminorum ſigna, de qu bus Seneca in Herc. furen. quæ maxim ſerenitatem & proſperitatem nautis pr ſagiunt, vt etiam ab eis periclitantibus i uocentur. Plin. libro 2. cap. 37. & Horat.li 1. Carmin. Oda 3. & 12. atteſtantur. Su nobis lucida ſydera, ſummus Pontifex cu Imperatore fratres longè formoſiſſimæ H lenæ, Catholicæ Eccleſiæ, qua nihil ſpeci ſius, hi etenim in flagranti turbine R pub. Chriſtianæ, ſpem nobis addunt n modicam.

N

Non tibi, ſed religioni. XXXV.

ſidis effigiem tardus geſtabat aſſellus,
Pando verenda dorſo habens myſteria.
)buius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piasq; genibus concipit flexis preces.
\ſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit admodum ſuperbiens,
)onec eum flagris compeſcens dixit agaſo,
Non es Deus tu aſelle, ſed Deum vehis.

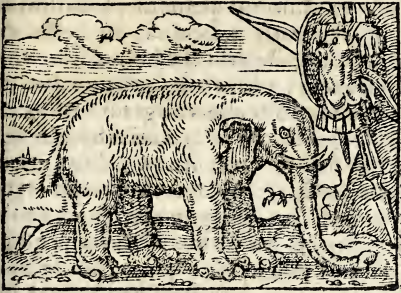
COMMENTARIA.

Aſinus pigrum & ignauum animal (cuius aturam ſeu qualitatem hîc deſcribere ridicuım omnino & ſuperfluum eſſe exiſtimo, cùm ræter alias nationes præcipuè Hiſpania, vniique his ſcateat) Iſidis deæ effigiem dorſo ſuo

ſuo impoſitam vehebat, idcirco prætereunte
omnes flexis genibus Deam illam magna de-
uotione adorabant. Stolidus autem ille Aſi-
nus ſibi tantum honoris fieri perſuadens, ar-
rogans admodum atque inflatus ſiſtit, quo A-
gaſo hoc aduertens multis illum verberibus a-
fligens dixit, non es Deus tu aſelle, ſed Deum
portas. Iſis autem priùs Io dicta filia fuit Ina-
chi Regis Argiuorum, quam Iupiter adama-
uit, & fortuitu eius coniuge Iunone interue-
niente, vt non cognoſceretur mutauit eam i
vaccam. Sed Iuno propter ſuſpicionem, aſtu
illam vaccam ſibi dari petiit, quam deinde A
go centum oculos habenti diligentiſſimè cu-
ſtodiendam commiſit, tandem ad Nilum pe
ueniens, implorato Iouis auxilio, priſtin
formæ reſtituta, & ab Ægyptiis Iſis dict
poſt mortem pro Dea habita fuit, de qua Su
das, Ouid. lib. 1. Metamor. & plura Plutarch
in Commentariis de Iſide. Dea digna quæ
Aſino veheretur. In eos quadrat (quoru
profectò plurimi ſunt) qui alienos hono-
res, ob dignitatem vel Religionem
eis exhibitos, ſtultè ſibi tanquam
proprios arrogant, vtq;
veri Aſini infla-
tos oſten-
tant.

*

In illaudata laudantes. XXXVI.

ngentes Galatûm ſemermi milite turmas
Spem præter trepidus ſuderat Antiochus.
ucarum cùm ſæua boum vis, dira proboſcis:
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
rgo trophæa locans Elephantis imagine, pinxit,
Inſuper & ſocijs, occideramus ait,
ellua ſeruaſſet ni nos fœdiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

COMMENTARIA.

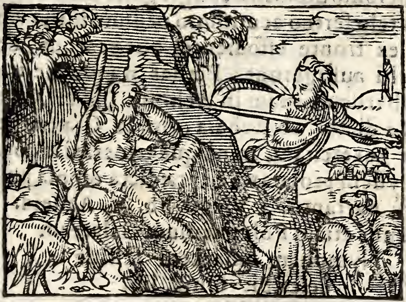
Hoc Emblema ſumptum eſt ex hiſtoria quæ abetur apud Clearchum Solẽſem, qui de va- ia hiſtoria non minus eleganter quàm eru- itè ſcripſit, in lib. 12. cap. 29. cuius hæc ſunt erba: Antiochus Syriæ Rex, cùm Galatas expug-

expugnare ſtatuiſſet, copioſum exercitum collegit tam ex militibus quàm Elephantibus quibus tum temporis periculoſis in bellis vtebantur. Galatæ vbi primùm hoſtes ſemiarmatos conſpexere, victoriam ſperantes non dubitarunt cum Antiocho congredi: inito certamine ferè actum erat de Antiocho, niſi derepente Elephanti, quos ſecum ſolitus erat in prælium proferre, hoſtium Galatarum equos corripuiſſent, ac in fugam vertiſſent: quo inſperato auxilio Antiochus Galatas profligauit, ac penitus ſubegit, quare cùm de more trophæum, id eſt, victoriæ ſigna locaret, Elephantis pinxit imaginem, Elephantibus potius quàm ſibi victoriam tribuens: hæc ille. Barrum Nonius Marcellus Elephantem dicit barrire enim proprium eſſe Elephantorum, inquit M. Varro, quamuis Vegetius de re militari dicat barritum etiam eſſe clamorem Romanorum militum, cùm acies vtræque ſe iunxerint. Elephantos autem primùm vidit Italia Pyrrhi Epirotarum Regis bello, in Lucanis teſtis eſt Pomponius Lętus. Sunt autem Lucani populi inter Calabros & Apulos ſiti, & à Sabinis orti, & propterea Elephantes Boues Lucas appellant, quòd maximam ea tempeſtate quadrupedem quam haberent Bouem vocarent, & vti dictum, primum in Lucania Elephantum vidiſſent. Galatum pro Galatarum

pe-

per ſyncopen dicit. ſunt autẽ Galatæ populi, qui Galatiam habitant, quæ Regio minoris Aſiæ eſt. Galli olim ex Europa venientes hanc habitarunt regionem, vnde Gallogræcia dicta eſt. Autor eſt Feneſtella. Ad Galatas ſcripſit diuus Paulus, maxima Eccleſiæ tuba. Antiochus itaque militibus ſuis de victoria exultantibus: Perieramus, inquit, niſi nos Elephanti beluæ fœdiſſimæ ſeruaſſent: quantum igitur nos viciſſe lætamur, tantum nos ignominioſæ victoriæ pudeat. Proboſcis in Elephanto manus dicitur, quòd ea tanquam manu vtatur. Autor eſt Pompeius.

Iuſta uindicta. XXXVII.

Dum reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:

e Paſcite

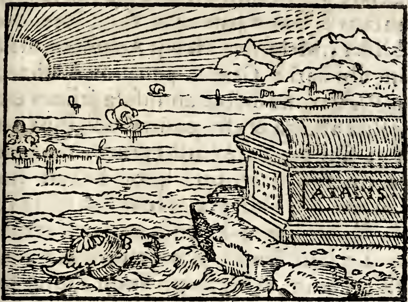
Paſcite vos herbas, ſocijs ego paſcar Achiuis,
Poſtremumq; Vt in viſcera noſtra ferent.
Audijt hæc Ithacus, Cyclopaq; lumine caſſum
Reddidit, en pœnas vt ſuus auctor habet!

COMMENTARIA.

Cyclops, aliàs Polyphemus, gigas fuit maximus monoculus iuxta Aethnam montem, qui nonnullos ſociorum Vlyſſis captos laniauit miſerè ac deuorauit. Vtis verò (id eſt Vlyſſes, ſibi enim nomen finxit cùm Cyclopem deciperet, Οὖτις autem Græcis, nullus vel nemo dicitur) callidus & aſtutus optimum ſibi vinum porrexit, quo inebriatus in altiſſimum incidit ſomnum. Mox congregatis cum Vlyſſe ſociis telo ferreo acutiſſimo oculum illum vnicum ex fronte effodientes obcæcarunt, ſicque vlti aufugerunt. Pœnas itaque meritas luit, ob truculentiam in Achiuos (id eſt, Græcos, ſic dictos ab Achaia, ampla Græciæ regione) exercitam, mináſque temerarias contra Vlyſſem prolatas. Sed prædicta omnia pulchrè narrantur à Virgil. lib. 3. Aeneid. hunc etiam Polyphemum Galateam Nympham amantem feſtiuè deſcribit Ouid. lib. 13. Metam.

Tand

Tandem tandem iuſtitia obtinet. XXXVIII.

Aeacidæ Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit,
Iuſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
Littoreo Aiacis tumulo nanq; intulit vnda:
Quæ boat, & tali voce ſepulcra ferit:
Viciſti Telamoniade tu dignior armis,
Affectus fas eſt cedere iuſtitiæ.

COMMENTARIA.

Aeacides, id eſt, Achilles Aeaci nepos, heros Græcorum præſtantiſſimus fuit, qui Hectorem maximum Troianorum Ducem occidit. Cretenſis lib. 3. Sed eo quoque Achille in-

terfecto, Aiax Telamonis filius poſt eum fortiſſimus Græcorum extitit, tum quia multa præclarè geſſit, tum etiam quia ſibi ſanguine iunctus & frater patruelis fuit, eleganter Ouid.lid. 13.Metamor.Ideóq; Achillis arma & ſcutum ſibi dari à Græcis petiit. Sed Ithacus (idem Vlyſſes, ſic dictus ab inſula Ithaca eius patria) ſua aſtutia & eloquentia iudicibus perſuaſit vt ſibi potius Achillis arma, tanquam magis emerito darentur: quod factum fuit. Aiax autem hoc viſo præ iracundia, illatáque iniuria ſibimet proprio enſe mortem intulit, vt ſuprà etiam Emble. 9. narratum & probatum fuit. Verùm, vt hîc fingit autor, iuſtior fuit Neptunus (Deus Maris habitus, vt paſſim apud Poëtas) qui naufragio fortè facto, in mare delapſum ſcutum arripuit, & vndis ad litus vſque, vbi ſepulcrum erat Aiacis, deuolui & peruehi voluit, tali vndarum reſonanti voce, Accipe quoniam viciſti Telamoniade (patronymicum eſt) ideóque dignior his armis, iniquum enim eſt vt affectus hominum iuſtitiæ cedant. Euenire autem ſolet ſæpe ſæpius vt veritas ſupprimatur, iniuſtum iuſto præferatur. Sed Deus æquiſſimus veraciſſimúſque ſufferre nequit: omnia itaque temporis progreſſu, vel etiam poſt mortem vindicat, reintegrat, & reſtituit.

In fertilitatem ſibi ipſi damnoſam. XXXIX.

Ludibrium pueris lapides iacientibus, hoc me
In triuio poſuit ruſtica cura nucem.
Quæ laceris ramis, perſtrictoq́; ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu
Infelix fructus in mea damna fero.

COMMENTARIA.

Nux arbor, ſiue iuglans conqueritur, quòd ruſticus illam iuxta viam publicam plantauerit, vt ludibrio eſſet vel etiam pueris prætereuntibus, qui illam lapidibus peterent, ramos ſibi fuſtibus frangerent, corticem excoriarent, ab omni denique parte crudeliter percuterent: cùm talia potius fieri deberent arbori ſterili

& inutili. Se tandem vel ob id ſaltem miſeram exclamat, quòd copiam fructuum in ipſiuſmet damnum & detrimentum producat. Hanc elegantem Nucis querelam (vnde etiam hoc Emblema deſumptum videtur) legimus apud Ouidium in Elegia de Nuce. Fertur autem proprium eſſe huius arboris, quò magis, & frequentiùs verberibus cædatur, eò plures, melioréſque fructus procreet. Hinc in Aeſopicis fabellis annotantur verſiculi:

Nux, Aſinus, Mulier, ſimili ſunt lege ligati.
Hæc tria nil rectè faciunt, ſi verbera ceſſent.

Veriſſima ſunt hæc, præſertim in vltimo.

Fortuna uirtutem ſuperans. XL.

Cæſareo poſtquàm ſuperatus milite vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam:

Iamiam

Iamiam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus *protulit ore ſonos:*
Infelix virtus, & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

COMMENTARIA.

M. Brutus cõtra Cæſarẽ pugnans, poſtquam vidit magnam ſuorum ſtragem, iam omnino conclamatum, ſtrenuas deniq; ſuas virtutes ab aduerſa fortuna victas, non tamen ab inimicis capi nec Cæſari offerri voluit, ſed ſuis illum de fuga adhortantibus, aſſurgens dixit, fugiendum quidem eſſe non pedibus ſed manibus, mox ſtrictum arripiens enſem huiuſmodi extrema verba protulit: O infelix virtus quæ non niſi verbis prouida es, quid tandem ab iniqua fortuna dominaris? Viros nunc iuſtos iniqui, & optimos peſſimi perdunt, & præter leges fáſque dominantur, his viribus propriis prono pectore cuſpidi incubuit, vitamq; finiuit. hæc eleganter Plutarchus in vita M. Bruti, circa finem, & in vita C. Cæſaris etiam in fine. & Anto. Sabellin 6. Ennead. lib. 8. Fortunam denique dominam eſſe rerum diſſerit Cic. lib. 5. Tuſcul. quæſt. 4. & in oratione pro M. Marcello. & de fortuna Plin. eleganter libro 2. cap. 7. Iambicum Carmen ſibi manus inferentem Brutum dixiſſe Autor eſt Dion, vt refert Alciatus noſter lib. 2. parerg. cap. 7. & ſic vertit:

Quis non malignas mortis accuſat vices
Virtute claros quæ viros præceps rapit
Viuaciores improbos Coruis ſinens?
Fruſtra putatur eſſe te virtus Deam
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri. XLI

Neptuni tubicen, cuius pars vltima cetum,
Aequoreum facies indicat eſſe Deum:
Serpentis medio Triton comprænditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaraq; geſta
Proſequitur, toto mandat & orbe legi.

COMMENTARIA.

Triton Deus marinus & Neptuni tubicen
fingi

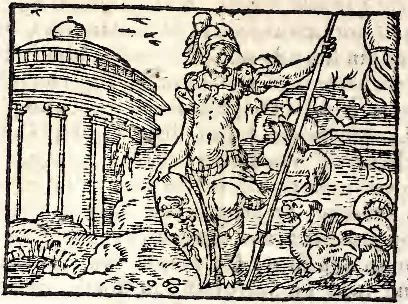
ſingitur. Virgil. lib. 1. & 5. Aeneid. perſonat autem (vt ille inquit) & circuntonat æquor tuba ſonora, ciens omnes & excitans, vt Claudianus in libro de nup. Honorij, & Mar. habet autem parte ſuperiori hominis effigiem, inferiori verò piſcis Delphini formam, de quo plura Leonic. de var. hiſtor. lib. 2. cap. 84. Comprehenditur is in medio circulo ſerpentis. Triton viros præclaros, doctos, canentéſque Poëtas denotat. Serpens autem apud antiquos, propriam deuorans caudam, depingi ſolebat, annum ſignificans ſeu perpetuum tempus, vt apud Ioan. de Sacrobuſto in libello de anni ratione, ſic annotatum eſt,

Serpens annus ego ſum, ſol ſic circinat, in quo
Qui fluxit pridem ſtatus eſt nunc temporis idem.

Orbem etiam totum circuli figura demonſtrari (vt omnes alios omittam) pulchrè Plin. lib. 2. cap. 2. natur. hiſtor. Oſtenditur ergo tali pictura, doctiſſimos literarúmue ſtudioſiſſimos quoſque fama per totum orbem terrarum nominéque perpetuo celebres fieri.

e 5 Cuſto

Cuſtodiendas uirgines. XLII.

Vera hæc effigies innuptæ eſt Palladis, eius
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data, ſic lucos ſacraq́; templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili, laqueos vndiq; tendit amor.

COMMENTARIA.

Pallas, aliàs Minerua, filia Iouis ſine matre, ex cerebro nanque eius nata fingitur, Dea ſapientiæ & artium, virgo & caſta habetur, cuius imagini Draco, horribile animal acutiſſimi omnium ferè animantium viſus, ante pedes, tanquam diligens cuſtos, ſibi ſemper adſtans pingitur, vt illa ſecurè tam ſyluas, quàm templa

templa inhabitare, hoc eſt, & domi & foris tuta eſſe poſſit. Sic etiam virgines, innuptæque puellæ, quinimo & nuptæ arctiſſimè cuſtodiri debent. Inſidiatur enim amor admodum, tanquam canis venaticus auidè inhians feræ, loca perluſtrat ſingula. Pariter & fœminam procliuem eſſe vel ſacra pagina docet: In filia, inquit, non auertente ſe, firma cuſtodiam, ne inuenta occaſione abutatur ſe. Sicut enim viator ſitiens ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, donec deficiat. Eccleſiaſt. capite 26. rectè inſuper admonet quod vulgò dicitur, Mulier pudica ne ſola ſit vſquam. Neque enim Deæ (ſi Poëtis creditur) ſibi pepercere, nec ipſi Dij tantum proſpicere vnquam potuere, quin amoris technis deluſi fuerint. Haud igitur fruſtrà Propertius quærit:

Dic mihi quis potuit lectum ſeruare pudicum?
Quæ Dea cum ſolo viuere ſola Deo?

Aux

Auxilium nunquã deficiens. XLIIII

Bina pericla vnis effugi ſedulus armis,
Cùm premererq́; ſolo, cùm premererq́; ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprænſus littora aduſq; tulit.

COMMENTARIA.

Fingit autor militem quendam vnicis ſuis armis in diuerſis periculis ſeſe egregiè ſaluaſſe: cùm enim is in terra militaret, ſcuto ſeu clypeo ſuo ab inimicorum ictibus protegendo ſe defendit, mox cùm in Mari naufragium paſſus, ſuper eodem natando ad litus vſque portatus denuò incolumis euaſit. Sic viris cordatis & magnanimis, fortuna, etiam in rebus quantũcunq; afflictis atq; aduerſis, facilè modum auxiliúmve miniſtrat, vt denique vulgò fertur, fortes fortuna adiuuat.

Amor filiorum. XLIIII.

Ante diem vernam boreali cana palumbes
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant ſibi vellicat alas,
Queis nuda hyberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortẽ
Cùm volucris propriæ prolis amore ſubit?

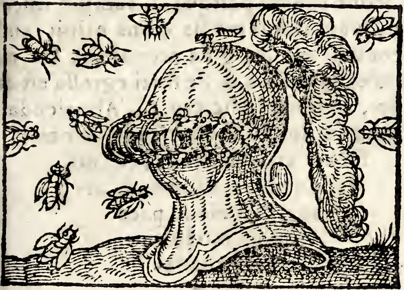
COMMENTARIA.

Magnum & ſingularem amorem erga prolem oſtendunt palumbes, quæ hyemis vehementiſſimo frigore, brumali ſolſtitio, quod circiter 12.diem Menſis Decembris contingit, nidificantes (vt Plin.lib.10.cap.35.atteſtatur) oua ſua magna cura & ſolicitudine fouent. Vtq; pulli mollius & calidius iaceant, ipſa ſibimet

bimet plumas euellit, ac nido imponit, nuda interim quaſi, & moritura frigora extrema ſufferens. Increpat igitur Autor Colchidis & Progne contraria & horribilia in liberos facta. Colchis enim,quæ Medea dicitur, non ſolùm vnà cum Iaſone aufugiens fratrem paruulum interfecit, & mēbratim diſcerpſit, verum etiam à Iaſone tandem repudiata, omnes liberos, quos ex eo habuit, in vltionem ipſamet crudeliſſimè occidit. Quod factum exprobrāt Virgil. egl.8. Ouid. de remed.amor. lib. 1. & de Triſtib. lib. 2. Progne verò vxor Terei Regis Thraciæ fuit,quæ cùm ex eo filiū nomine Itym peperiſſet, magno deſiderio ſororis ſuæ Philomelæ videndæ affecta erat. Tereum itaq; rogauit vt ſibi eam ex Athenis adduceret. Ille verò vxori morē gerere volens, Athenas proficiſcitur,eamq; difficulter à patre extractā, in itinere virginis amore captus violauit: & ne illa cuiq; perpetratū flagitium reuelare poſſet, linguam ei abſcidit,ac derelictam in ſecreto loco incluſit, vxori dicens ſororē in itinere mortuam fuiſſe. Philomela autē omnia facta hæc in albo velamine, ſeu peplo, depinxit, & per ancillulam ad Prognen ſororem miſit, quæ illico furibunda Bacchanalia finxit,ſororem adduxit, & filium ſuum vnicum paruulum Itym ad vindictam occidens, Tereo patri ſuo coctum comedendum dedit. Vnde Tereus comperto

perto facinore, dum armatus & æſtuans ambas inſequitur, ipſe in vpupam dicitur mutatus, Progne in hirundinem (quæ auis ſanguinis maculam in pectore gerit): ſoror Philomela in luſciniam, Itys verò in phaſianum, vt prolixè & pulcherrimè deſcribit Ouid. lib.6. Metamor. Crudelitas ingens cernitur Regiarum matrum in proprij ſanguinis filios, & bruti animalculi notabilis pietas & naturalis amor in pullos.

Ex bello pax. XLV.

In galea intrepidus quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit,
Parta pace apibus tenuis conceßit in vſum
Alueoli, atq; fauos, grataq; mella gerit.

Arma

Arma procul iaceant, fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

COMMENTARIA.

Adſtat galea, quæ olim in bello feroci ſeruiebat militi, atque hoſtili ſæpe ſanguine maculata fuerat, eadem nunc pacis tempore, effecta eſt habitaculum ſiue alueolus apum, fauis & melle repleta (vt mihi videtur ex Germania ad Luſitaniam tranſlata: ibi nanque frequentia bella, hîc verò pacifica & tranquilla omnia.) Similiter etiam ex rugienti voraciſſimoq; leone, quem poſtquam Samſon diſcerpſerat, ſuauiſſimus mellis cibus exiuit, vnde ipſe conueniens ænigma propoſuit, De comedēte exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo, in libro Iudic.cap.14. Abiicienda igitur, quinimò abominanda, damnifera & crudelia bella, nec niſi tunc demum aſſumenda arma, quando in pace nullo modo viuere conceditur.

*

Submouendam ignorantiam. XLVI.

Quod mõſtrũ? id Sphinx eſt. cur cãdida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſa & origo mali.
Sunt quos ingeniũ leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica litera poſsit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Nanq; vir ipſe bipesq́;, tripesq́; & quadrupes idẽ eſt,
Primaq́; prudentis laurea, noſſe virum.

COMMENTARIA.

Depingit Sphingem monſtrum, faciem virginis, pennas auiũ, pedes verò leonis habens, denotans formã rerũ ignorantiæ, ſubiungens

hanc triplici etiam cauſa oriri, nonnullos enim ingenij leuitas inſcios efficit, alios blanda voluptas rudes facit, tertios verò nimia arrogantia ignorantes reddit. Circa hæc plurima dicenda eſſent, quæ breuitatis cauſa omittuntur. Fingitur autem Sphinx monſtrum horrendum, vti iam deſcriptum, qui quondam ad Thebas veniens, hoc ænigma prope viam tranſeuntibus propoſuit, Quale animal eſſet bipes, idémque tripes, atque etiam quadrupes: & omnes hoc ænigma diſſoluere, vel interpretari neſcientes, Sphinx protinus interficiebat; donec Oedipus filius Regis Thebanorum, propoſitum problema hoc modo ſoluit, dicens, hominem id animal eſſe, qui in infantia manibus & pedibus quadrupes reperet, mox iuuenis erectus bipes incederet, verùm in ſenectute baculo nitens, tripes fieret: & ideo Sphinx ſemet ex monte præcipitauit. Quibus igitur nota eſt Delphica litera, hoc eſt, Apollineæ artes, hi verè ignorantiæ monſtrum iugulant. Apollo autem à Delphi oppido, in quo templum & oraculum toto orbe clariſs. & celeberrimum habuit, Delphicus dictus eſt: is q; Deus habitus fuit ſapientiæ, vaticinij, carminum, & medicinæ, vt plura Macrob. Innuit etiam primum hoc oportere, idq; ſapientiæ principiũ eſſe, ſcire quid ſit homo, & ſeipſum cognoſcere.

Sen

Semper præſto eſſe infortunia. XLVII.

Ludebant parili tres olim ætate puellæ
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
Aſt cui iactato malè ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæca puella ſuæ:
Cùm ſubitò icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in
Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui.

COMMENTARIA.

Tres olim eiuſdem ætatis puellæ, talis, ſeu ſorte ludebant, quænam illarum prior more-

retur, quarum vna cui triſtis atque iniqua ſors ceciderat, ridens hæc tanquam vana & friuola floccipendebat: ſubitò verò tegula ex tecto deſuper in caput eius cadens, occidit eam. ſic illa temerarij nimíſque audacis ioci debita ſoluit fata: quoniam in rebus aduerſis ſiniſtra ſors vix vnquam fallitur, in proſperis verò, nec precibus, nec fortitudini locus eſt. Crabrones igitur non irritandi, & ſecundum Pythagoricum illud ſymbolum, Ignem gladio non fodiendum, hoc eſt, per ſe mala non prouocanda, nec tumentem indignationem commouendam: plerunque enim & facilius de fumo ad flammas quàm econtra deueniri videmus. Excerptum videtur hoc Emblema ex quodam Luciani dialogo, vbi introducitur iuuenis, qui cuiuſdam ſenis hæreditatem captabat, multa propterea iactabundus temerè dilapidans, ſperans ſubitam decrepiti mortē. Accidit autē quòd ipſemet tegula tecti tactus atque interemptus fuit. Cui denique apud Charontem multum conquerenti reſponſum fuit, quare ſtultus alienæ hæreditati inſidiatus fuiſſet, ignorans fortunæ incertos & ludicros euentus.

Men

Mentem, non formam plus pollere. XLVIII.

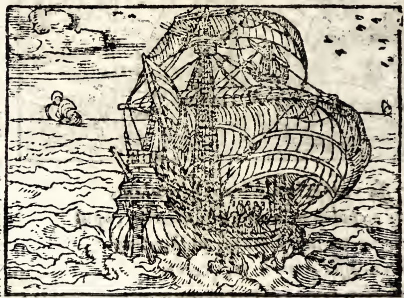
Ingreſſa vulpes in Choragi pergulam,
Fabrè expolitum inuenit humanum caput
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret:
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait:
Hoc quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

COMMENTARIA.

Vulpecula quædam (aſtutiſſimum animal) cùm forte intraſſet officinam cuiuſdam ſculptoris, reperit ibi humanum caput adeò artificioſè & egregiè fabricatũ ac politũ, vt omnino viuũ ſibi videretur, niſi ſpiritus defuiſſet. illud reuoluit dicẽs: ô quàm formoſum caput, ſed intellectu caret. Extat fabella Aeſopica de vul

pe & capite reperto. Significatur ſolã pulchritudinem corporis & nitorem non ſufficere, niſi etiam accedant animi bona: præſtat igitur ſordidum & deformem, ſed ſapientia præditũ eſſe, quàm elegantiſſimum & venuſtiſſimum, ingenio autem & mente carere.

In facilè à virtute deſciſcentes. XLIX.

Parua velut limax Remora ſpreto impete venti,
Remorumq́; ratem ſiſtere ſola poteſt.
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſydera vectos,
Detinet in medio tramite cauſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregijs iuuenes ſeuocat à ſtudijs.

COMMENTARIA.

Remora à remorando, aliàs Echeneis dicta, piſcis quidam eſt paruulus, aſpectu niger, longitudin

gitudine mediocri,qui in mari etiam contra ſecundos vẽtos,& remos ſolus nauigium,quodcunq; maximum adhærendo naualibus tabulamentis retinet, adeoq; conſtrictum retinet, vt amplius nec currere, nec procedere poſſit, quæ res vectores angit, & ſolicitos vehemẽter habet. Plin. li. 9. cap. 25. & li. 32. cap. 1. Iſidor. & Ælian. li. 12. cap. 45. referunt. Sic etiã homines quoſdam, licet admodum ingenioſos, virtuoſosq;, retardat, & impedit cauſa aliqua leuiſſima, vt in medio curſu pergere amplius non poſsint, veluti in quibuſdam eſt anxia lis, vel amor meretricum, & huiuſmodi, quæ plerunq; iuuenes ab egregiis & ſeriis ſtudiis diſtrahũt.

Prudentes vino abſtinent. L.

Quid me vexatis rami? ſum Palladis arbor.
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

Olea ſeu Oliua arbor frequentiſsima in Hiſpania, quæ Palladi eſt ſacrata. Plin. libr. 12 cap. 1. ideo quia ipſa oleæ inuentrix fuit, teſte Ouid. lib. 6. Metam. & Plin. lib. 16. cap. vlt. Pallas autem Dea ſapientiæ, virgo caſta ac prudentiſsima eſt, de qua plura ſuprà in 42. Embl. Ideóque arbor vitem, eam circundantem increpat, vtq; miſſam faciat admonet, quandoquidẽ virgo illa fugiat & abhorreat Bromium id eſt, Bacchum, qui Deus eſt vini, & pro ipſo vino ponitur, de quo Diodo. Quòd autem antiquitus Romanis mulieribus, vinum bibere, perinde ac ſi in adulterio deprehenſæ, capitale fuerit, ſcribit Aul. Gell. lib. 10. cap. 23.

In auaros. 2 I

Septitius populos inter ditiſsimus omnes,

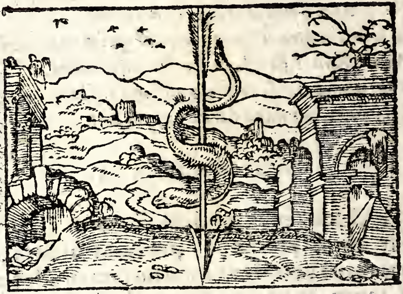
Aru

Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet:
Defraudans geniumq́; ſuum, menſasq́; paratas,
Nil præter betas, duraq́; rapa vorat:
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit,
An'ne Aſino? ſic eſt, inſtar hic eius habet.
Nanq; aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Seq́; rubo, aut dura carice pauper alit.

COMMENTARIA.

Septitius ſenex quidam diues & locuples valde agros plurimos, pecunias multas, & ampla arua poſsidens, interim tamen adeò parcus, tenax, & auarus, tantumq́; theſauris corradendis intentus, vt ſeipſum macerans & excrucians præter herbulas & duriſsima rapa nihil comederet: hoc enim plerunque ſenibus ineſt vitij teſte Comico, & Plauto in Aulularia. Cui autem aſsimilabitur talis, quem vel maximæ diuitiæ egenum reddunt? Aſino rectè comparabitur, qui plurima opipara variaq́; lauta edulia dorſo ſuo impoſita geſtat, ipſe interim duros & aſperos carduos paſcit. Senum auaritiam carpit Cic. in libr. de ſenect. inquiens: Auaritia ſenilis quid velit, non intelligo, quid enim abſurdius eſſe poteſt, quàm quo minus reſtat viæ, plus viatici quærere?

Maturandum. LII.

Maturare iubent properè & cunctarier omnes:
Ne nimiùm præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum Echeneide telum.
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

COMMENTARIA.

Trito vulgo Prouerbio dicitur maturan dum quidem eſſe & accelerandum, paulatin tamen & præmeditatè: vt dicunt, feſtina len tè, ne nimia feſtinatio parum conſiderata periculoſa, néue perlonga tarditas pernicio ſit futura, ſed mediocritas & modus in om re ſeruetur: quod eleganter hac figura ſignific tur. Echeneis telo connexa, quid enim te velocius? Echeneis verò piſciculus eſt ſup modu

modum tardus, de quo prolixius ſuprà in 49. Emblemate. Fit igitur ex his medium.

In aſtrologos. LIII.

care per ſuperos qui raptus & aëra, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem ferrensq; reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere, præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra vehit.

COMMENTARIA.

Icarus filius fuit Dædali, qui vnà cum ꝑatre ſe volatilem fecit, alis ex cera & pennis compactis: ſed cum vltra patris iuſſa nimium ſublime volans, à ſolis calore, cera quâ pennæ continebantur, liquefacta, alæque

fictit

fictitiæ ruptæ fuiſſent, in mare decidit, ibiq́; periit, ſic ab eo Icarium mare appellatur, vt Ouid.lib.1.de Triſtib.

Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis
Icarus, Icarijs nomina fecit aquis.

Eius itaq; triſtis caſus, omnibus etiam in poſterum Aſtronomis exemplo eſſe debet, vt à fictitiis atque incertis caueant, nedum impoſtores futura imprudenter prædicere ac nimium alta petere volentes, ſimili modo cadāt. Dædali verò & Icari ex Creta fuga, cauſa & exitus legitur apud Ouid.libro 2. de arte aman.& lib.8 Met. Syl.li.14.& Diod.lib.5.

A minimis quoque timendum. LIIII.

Bella gerit Scarabeus, & hoſtem prouocat vltrò,
Robore & inferior, conſilio ſuperat.

Nam plumis Aquilæ clam ſe neq; cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat:
Ouaq; confodiens, prohibet ſpem creſcere prolis:
Hocq; modo illatum dedecus vltus abit.

COMMENTARIA.

Scarabeus (inſectorum genus ex equorum putridis carnibus naſci creditur, de quo Plin. lib. 11. cap. 28.) inimicus Aquilæ: quapropter eam ad bellum atque certamen prouocare auſus fuit, qui licet robore & viribus longè inferior, conſilio tamen & aſtutia ſuperior eſt: ſecretè nanq; & Aquila minime ſentiente, pennis eius ſeſe abſcondens ad nidum vnà aduectus eſt: ibi omnia Aquilæ oua perforauit ac fregit, vt nullus inde pullus naſci potuit. Hoc pacto vltus inimicum ſuperbum deridens aufugit, vt etiam pulchrè legitur in apologo Æſopico de Scarabeo & Aquila. Docemur autem inimicum quantumuis exiguum & puſillum non contemnendum: nam, vt dicitur, ineſt & formicæ ſua bilis.

*

Parem

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe. LV.

Præconem lituo perflantem claſsica victrix
Captiuum in tetro carcere turma tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.
Huic illi, Quin ipſe magis timidiſsime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

COMMENTARIA.

Victores in bello tubicinem aduerſæ par ceperant, quem cùm vinctum vti hoſtem ten rent, & fortè plecterent, ille ſe excuſationib defendere conabatur, dicens neminem læſiſ nec contra quenquam pugnaſſe, nec etia vnquam aliis armis præter ſolam tubam vſ fuiſſe. Cui illi viciſsim dixerunt, O timide, h ma

magis peccaſti, cæteros nanque milites tubæ ſono ad arma incitaſti. Pariter apud Aeſopum in fabula de Buccinatore, oſtenditur, Non minus eos, qui ad delicta alios inſtigant, & perſuadent, quàm ipſoſmet delinquentes, puniendos eſſe. Hoc ipſum etiam iure cauetur & in l. Si quis ſeruo. C. de furt.

Firmiſsima conuelli non poſſe. LVI.

Oceanus quamuis fluctus pater excitet omnes,
Danubiumq; omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus aſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

COMMENTARIA.

Authoris exclamatio, etiam ſi Oceanus vaſtum

ſtum mare, omnes ſæuos commoueat flu-
ctus, hoc eſt, licet Mauri, Aphri, ſeu qualeſ-
cunque Occidentalis Oceani infideles & bar-
baræ gentes Hiſpaniam præſertim, moleſtan-
dam & inuadendam inſurgant, atque etiam
crudeliſsimus Turca ad Orientem totum ex-
hauriat Danubium (fluuius eſt maximus &
celebris Germaniæ, qui etiam Iſter dicitur,
per Hungariam tandem fluens, quod nobiliſ-
ſimum Regnum ferè totum immaniſsimus
Turca iam nuper deuaſtauit.) Attamen non
protinus furioſo impetu tanquam perfracta
via, pro libitu irrumpet, dum Carolus Cæſa-
inuictiſsimus Imperator pro nobis bella ge-
ret. Ille nanque ſeſe habet inſtar quercus ſo-
lidæ arboris, cuius ſicca folia & ſi
ventis conquaſſata ſiue denique
ablata fuerint, illa nihilo-
minus radice forti
firmaq; per-
ſiſtit.

Cum laruis non luctandum. LVII.

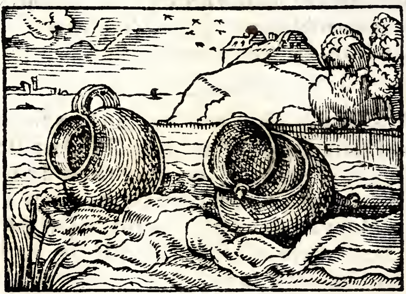
Aeacidæ moriens percuſſu cuſpidis Hector,
Qui toties hoſteis vicerat antè ſuos,
Comprimere haud potuit vocem inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant,
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caſsi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

COMMENTARIA.

Hector ille omnium Troianorum fortiſſimus Priami Regis filius, qui poſtquam pluries hoſtes ſuos vicerat, ſolus ille Græcorũ copias fugauerat, & patriam ſeruauerat, tandem ab Aeacide, id eſt, Achille (ſic dictus ab auo paterno) Græcorum præſtantiſſimo Duce, ex improuiſo lancea transfoſſus ac ſemiperemptus ad currum religatus, circum Troiæ mœnia raptatus

ptatus fuit, vt apud Homer. & Virgil. lib. 1 Aeneid. iamq; moriens Græcis exultantibus illumq; miſerè lacerantibus, dixit, Trahite, & cruciate me nunc pro libidine veſtra. Sic enim ſæpe vel etiam timidi lepores obcæcati & ſuppreſſi Leonis barbam euellere auſi ſunt. Imò Achillem, bigis alligatum Hectorem traxiſſe non viuum,ſed mortuũ eius corpus iam nihil ſentiens,eleganter diſſerit Cic. lib. 1. Tuſcul. quæſt.Ignauum autem,& ridiculum eſt,nihilque indignius bellicoſo atque ingenuo viro, quàm inſectari & pugnare cum eis, qui iam extincti ſunt, quos, ſi viuerent, vix inſpicere auſus eſſet: mortui quippe non mordent.

Aliquid mali propter uicinum malum. LVIII.

Raptabat torrens ollas, quarum vna metallo,

Altera

Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraq; ſiſtat aquas.
Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda,
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

COMMENTARIA.

Fluuius accreſcens rapiebat duas ollas, quarum vna ferrea erat, altera verò lutea: vocabat autem ænea alteram, vt apud ſe propius nataret, quò ſimul facilius aquæ violentiæ reſiſtere poſſent. Cui terrea reſpondit, Nolo ego commercium nec vicinitatem tuam, quæ mihi non niſi nociua futura eſſet & damnoſa: ſi enim fortè vndarum impetus nos colliderect, ego miſera ſola frangerer in fruſta, tu verò nihil omnino mali ſentires. Et hoc Aeſopicum eſt de duobus Ollis. Prouerbio autem dicitur, Aliquid mali propter vicinum malum. In Chiliad.

In ſenatum boni principis. LIX.

Effigies manibus truncæ ante altaria diuûm
Hîc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctiq; ſenatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti, muneribúsve ſinant.
Cæcus at eſt princeps, quòd ſolis auribus abſque
Affectu, conſtans iuſſa ſenatus agit.

COMMENTARIA.

Thebani viri prudentiſſimi ex ciuitate Th bæ in Græcia finxerunt huiuſmodi ſimulac ante Deorum altaria ſedentia, omnia manib tri

truncatis, præter ſupremũ manus quidem habentem, ſed obcæcatum. Exprimere tali figura volentes, ſummæ poteſtatis atque boni Senatus exemplum. Sedent autem vel ideo, quia Iudices graues, quietos, & cõſtantes eſſe oportet, nec facilè commoueri, vt habetur apud Iureconſultos, in L. obſeruandum. ff. de offic. Præſid. Vel quia ſemper obſeruatum, vt Poteſtas ſeu Iudices pro tribunali ſederent, vt iuribus clare expreſſum. c. fin. de re iudica. lib. 6. L. qui pro tribunali. ff. eod. titu. Sic etiam alibi, & in ſacris Bibliis videre eſt, ex verbis Dauidis inquiẽtis: Ex omnibus autem filiis meis elegit Dominus Salomonẽ, vt ſederet in throno Regni, &c. 1. Paralip. 28. Carent etiam manibus, ne videlicet Ius dicentes vel Senatores accipiant munera, ſeu donis aut promiſſis corrumpi patiantur: quod & Legibus & pœnis hodie prohibetur, vt in L. plebiſcito. ff. de off. Præſid. & grauius in Auth. ſcriptum eſt exemplar. §. quapropter. in fin. Collat. 2. Quod autem horum Princeps cæcus ſit, ſignificatur illum auribus tantum abſque omni affectu, ſeu perſonarum reſpectu, cõſtanter, ac iuſtè Senatus decreta iuſſáque peragere debere. Hoc vt etiam hodie fiat, iureiurando adſtringendos eſſe Iudices omnes minores ſancitum eſt, in Authen. iuſiurand. quod præſtatur ab his. §. & æquus. Coll. 2. Præter eos, qui ſuperiorem non

recognoſcunt. His tamen, ſi ſecus fecerint, terribilius iudiciũ erit. Deo nanq; inſpectore adhibito cauſas proferet dirimendas, vt in L. rem non nouam. §. cùm igitur, in fin. C. de Iudic.

In deprehenſum. LX.

Iamdudum quacunq; fugis te perſequor, at nunc
Caßibus in noſtris deniq; captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras,
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

COMMENTARIA.

Anguilla (piſcis eſt) ſic dicta ab Anguis ſimilitudine, quæ adeò læuis & lubrica eſt, vt difficulter manibus teneri poſſit, imò quanto fortius premitur, tanto citius elabitur, teſte Iſidoro,

Iſidoro, de qua etiam Plin. li. 9. ca. 51. & ca. 57. Hanc quidam, vt caperet, diligenter inſecutus, cùm autem ſæpius ex manibus eius euaſiſſet, tandem deprehenſam in folio ficulneo, quod latum & aſperum eſt, inuoluit, ac ſtrinxit, dicens, Vix me in poſterum deludes, cùm te nunc arte & arctè vinctam retineam. Adagio dicitur, Folio ficulneo tenes Anguillam, in Chiliad.

In fidem uxoriam. LXI.

Ecce puella viro quæ dextra iungitur, ecce
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes?
Hæc fidei eſt ſpecies, Veneris quam ſi educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit:
Poma etenim Veneris ſunt, ſic Scheneïda vicit
Hippomenes, petijt ſic Galatea virum.

COMMENTARIA.

Puella fida & blanda (rara auis) viro propè aſſidet, eiq; amicabiliter dextra iungitur, ante cuius etiam pedes canicula luſitat. Dextræ autem porrectionem veræ & indiſſimulatæ fidei ſpeciem eſſe, ſuprà Embl. 27. diximus. Canis autem quàm fideliſſimum domino ſuo animal ſit inter alios, per plurima exempla recenſet Plin. lib. 8. cap. 80. Fœmina autem ſi fortè laſciuior ſeu libidine incitata erit, rectè conueniet, ſiniſtra quem gerit manu, pomorum ramus. Poma etenim Veneris ſunt (quæ amorum procuratrix eſt.) Ideóque pomis perſæpe amantes vti ſolent, vt Galatea apud Virgilium Egloga 3. Malo me Galatea petit laſciua puella: Et fugit ad ſalices, & ſe cupit antè videri. Ipſa nanque Venus pomum aureum in certamine, Paride iudicante, obtinuit. Sic etiam Hippomenes, malis vicit Scheneidam, quæ Atalanta vocabatur, Schenei Regis filia, pulcherrima puella, cui Deorum reſponſum datum fuit, vt nullo viro nuberet: ideóque procis eam ambientibus, huiuſmodi legem propoſuit, vt ſecum curſu pedum certarent, & qui eam currendo ſuperaſſet, eius ſe coniugem futuram, victi verò morte plecterentur. Cúmque multos ſuperaſſet, & nece affeciſſet, tandem Hippomenes adoleſcens nobilis ex Neptuni

proge

progenie, cùm eam impenſo amore diligeret, nec mortem certaminis periculo abhorreret, Venerem implorauit vt ſibi auxilio eſſet, quæ ſtatim ei tria aurea poma donauit: ea intercurrendum ante virginem per vices proiecit. Illa verò auri cupiditate allecta dum ea colligeret, retardata, & ſic arte victa fuit, vt lepidiſſimè Ouid. lib. 10. Metamor.

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus LXII.

Exprimit humentes quas iam madefecerat antè
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

COMMENTARIA.

Princeps auarus, quemadmodum iam nunc madefactam atque inflatam ſpongiam iterum premendo exiccat, ſic etiam poſtquam fures illos, aulicos præſertim, ad amplas diuitias peruexit, iterum denique eos coërcet ac punit, vt eorum malè parta in fiſcum ſuum conuertantur. Nunc mirum ſi (vt Iureconſulti dicunt) fiſcus ſemper diues præſumatur.

Nec quæſtioni quidem cedendum. LXIII.

Cecropia effictam quam cernis in arce Leænam,
Harmodij, *an neſcis hoſpes? amica fuit.*
Sic animum placuit monſtrare virginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta ſuo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

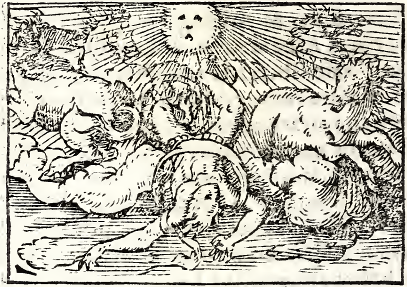
COMM

COMMENTARIA.

Harmodius & Ariſtogiton iuuenes fortiſſimi, ciues Athenienſes de Republica optimè meriti: nam libertatis recuperandæ ac Reipubl. conſeruandæ gratia de Tyranno interficiendo coniurare, atque id aggredi auſi fuere, ideóque in eorum honorem à Ciuibus publico decreto ſancitum fuit vt nemo vnquam ipſorum nomine vocaretur, refert Gell. lib. 9. capite 2. Hi ſcortum eius lyræ cantu & beneuolentiæ officio maximè coniunctum & familiare habebant, nomine Leæna, quæ à Tyranno capta, torta, & ad mortem vſque excruciata, eorum tamen de Tyrannicidio conſilia & conſpirationem prodere nec reuelare voluit, quin potius (vt acris animi) præſciſſam dentibus linguam in Hippiæ Tyranni faciem expuit. Idcirco Athenienſes ei quoque quid honoris tribuere volentes, nec tamen vt ſcortum celebrare, ſed animal eius nominis in arce Cecropia (arx Athenis à Cecrope Rege conditore appellata, vt Plin. lib. 7. cap. 56.) per Iphicratem eximium ſculptorem, efficere, vtq; clarius honoris cauſa intelligeretur, in opere Leænæ linguam non addidere. Meminere Plinius libro 7. cap. 23. idemq; prolixius libro 34. capite 8. & eleganter Crinit. lib. 9. cap. 8. de honeſta diſciplina.

In

In temerarios. LXIIII

Aſpicis aurigam currus Phaëthonta paterni
Igniuomos auſum flectere Solis equos:
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic pleriq; rotis Fortunæ ad ſydera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit,
Poſt magnam humani generis cladémq;, ſuamq;,
Cunctorum pœnas deniq; dant ſcelerum.

COMMENTARIA.

Phaëthon filius Solis & Clymenes Nymphæ, maximè temerarius, qui inſtanter ac importunè à patre efflagitans, vt currũ & equos, quibus Sol vehitur, vno die gubernare permitteretur, impetrauit, ſed difficillimo oneri impar. Equi etenim ignoto rectore perterriti in contrariam partem inclinauerunt, quos ipſe extra viam currentes retinere amplius non potuit, inde magnum in terris incendium exortum, adeoq; vt Iupiter etiam Cælo timens illum fulminis ictu de curru præcipitauit. hinc Ouid. lib. 1. de Triſtib.

Vitaret cælum Phaëthon ſi viueret, & quos
Optauit ſtultè tangere nollet equos.

Totam autem Phaëthontis fabulam & præcipitem caſum deſcribit pulchrè Ouid. libro 2. Metamorph. Similiter Reges quã plurimi, ob dexteram fortunam ad ſydera vſque euecti, ſed ambitione nimia atque audacia iuuenili, imò dominandi libidine agitati, poſt magnam denique iacturam, totius etiam Reip. detrimento ipſi quoque ſcelerum ſuorum omnium pœnas luunt.

*

De

De morte & Amore. LXV

Errabat ſocio Mors iuncta Cupidine, ſecum
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt,
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata, tenet oſſea tela puer.
Debuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
Aſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.
Parce puer, Mors ſigna tenens victricia parce,
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

COMM

COMMENTARIA.

Mors pallida inciderat fortuitu in Cupidinem Deum Amoris, ſimúlque vnius diei iter fecere, vterque arcus teláque ferens: appropinquante verò nocte, diuertêre ac dormiuere vnà. Cæcam autem tunc, tam Mortem, quàm Amorem fuiſſe apparet, permutatis enim armis alter alterius ſpicula ſumpſit. Mors aurata, puer verò oſſea portabat: vulnerauerat autem Mors ſenem quendam decrepitum, alterum iam pedem in tumulo habentem, ecce amare incipit, mox ſerta ex floribus compacta capiti imponit, libidiníſque ardore vritur. Amor verò puerulum ſauciauerat, qui exclamando ſe ſtatim moriturum miſerè conqueritur, Parce, inquit, ô Cupido, mihi iuueni: Mors nanque tuis vtitur aureis telis, quin potius facito vt ego amem, ſenex autem ille moriatur. Et hoc haud rarò contingit, vt aliorum errores aliis ſint nocui.

In

In formoſam fato perempram. LXVI.

Cur puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

COMMENTARIA.

Mors inuida blandum deceperat Cupidinẽ ſibi enim dormienti aurea tela abſtulerat, & mortifera eius pharetris impoſuit: quibus ne ſcius Cupido formoſam percuſſerat puel lam, quæ protinus ob iniuriam ſibi illatan contra mortis technas exclamat, O iniqu mors, quare Amorem puerum fefelliſti, qu tuis ſagittis truculẽter me miſeram transfixit ſuas amabiles eſſe credens? Sic plerumq; mal fortuna, proſperam illam fallit, & ſuperat.

I

In ſtatuam Bacchi. LXVII.

Bacche pater, quis te mortali lumine nouit,
Et docta effinxit hinc tua membra manus?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſida vidit,
Atq; illo pinxit tempore qualis eram.
Cur iuuenis, teneraq́; etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoq; meis ſi parcere diſces
Iunior & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt,
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?
Hoc doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit
Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit

Ignivomo, infectum puluere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas qui vis miſcerier? & qua
Te ſanus tutum prandere lege queat?
Quadrãtem addat aquæ, calicem ſũpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſũmi pocula more iuuat.
Stes citra heminas: nam qui procedere tendit
Vlrà, alacer, ſed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimiùm, ſunt pendula guttura, dulcè
Tu fluis: heu facilè commoda nulla cadunt.

COMMENTARIA.

Quidam cùm Bacchum Deum vini putatum, egregiè fabricatũ videret, eius mirabilem formam cõtemplans eum tandem ſic alloquitur: Dic pater Bacche, quis hominum vnquam te vidit, & taliter effinxit? Cui Bacchus reſpondit, Praxiteles (ſtatuarius nobilis, præſertim marmoris feliciſsimus ſculptor, qui etiam Bacchum formauit æneum, de quo Plin. lib. 34. cap. 8.) me ad vnguem talem expreſsit, qualem me vidit cùm raperem Gnoſida (id eſt, Ariadnen, filiã Minois Regis Cretæ ex Gnoſo vrbe, quæ Theſeum iuuenem, cùm Minotauro deuorandus obiiceretur, adiuuit, & ſeruauit, quã ille in patriam reuertens ſecum abduxit, ſed in itinere, in inſula Chio dereliquit, & periurus deſeruit. Deinde Bacchus eius miſertus, eam in vxor

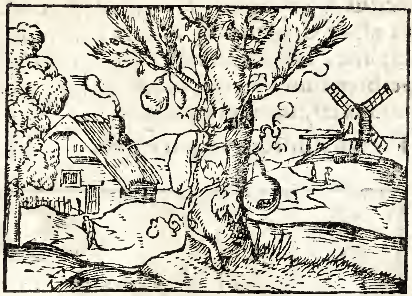
in vxorem ſibi rapuit,& ob amoris memoriam coronam à capite eius ſumptam inter ſydera collocauit, vt canit Ouid. lib.8.Metam.) quomodo iuuenis videris, quaſi nunc primùm barba ſuccreſcere incipiat, cùm tamen ætate ſuperare poſsis etiam ſenem illum Pylium? (id eſt, Neſtorem, ſic dictum ab vrbe Pylo, in qua regnabat. Vixit autẽ tres hominum ætates, vt inquit Hom. Odyſſ.3.inde prouerbium, Neſtorea ſenecta, in Chiliad.) Hoc ſignifico, te quoque iuniorem, validioréınque, futurum, ſi parcè interdum meis muneribus vteris. Sed quid manibus Tympanum, atque etiam caput cornutum habes, cùm hæc non niſi fatuis & inſanis conueniant? His tibi monſtro eos, qui vino noſtro dono abutuntur, mox inebriatos ferociores fieri, & cornua aſſumere, denique libidinosè tanquam mente captos tympanis ludere (ſunt autem tympana luxuriæ inſtrumenta, teſte Iuſtino lib,30.) Quid ſibi vult inflammatus ille, ac penè igneus totius corporis color? an'ne flammis humanis vreris? Cùm pater me igneo fulmine ex ventre matris extraxiſſet, mox corpus meum puluere infectum aquis immerſit, (fabula ſic narratur, Iupiter captus amore Semeles filiæ Regis Thebarum, eam imprægnauit: quare Iuno irata vt eam de medio tolleret, aſſumpſit formam vetulæ, eius nutricis, eámque accedens perſuaſit, vt experi-

retur, an Iupitet verè & ex animo illam amaret, hoc modo, ab eo aliquid magni peteret, nempe velit talis & tantus ſecum cõcumbere, qualis & quantus cum Iunone coniuge ſua conſueuiſſet. Semele igitur experiri volens (vt ſunt mulieres illius rei, præſertim nouæ, cupidiſsimæ) illud ſummopere petiit. Iupiter autem Semele iurauerat, ſe quicquid ab eo peteret daturum, ideo q; vt iuſiurandum ſeruaret, illam fulmine flagranti occidit adhuc prægnantem: infantulum autem nondum maturum partui ex ventre eius ſumens femori ſuo impoſuit, ac tam diu fouit donec menſes maternos compleret, qui puer Bacchus dictus fuit primus inuentor vini (pulchrè Ouid. lib. 3. Metamor.) Idcirco ſapienter agit is, qui noſtra munera rectè aqua diluit: ſecus enim iecur in corpore cõbuſtum ſentiet. Sed inſtruas me nunc quo pacto aquis rectè ne bibenti noceas temperari poſsis? Qui me vt proſim aſſumere cupit, infundat vini poculo quartam aquæ partem, ſic nanque tutus erit, nec bibendo vltra heminam procedat, (eſt autem hemina menſuræ genus dimidium ſextarij continens, ferè quod Luſitanis quartiglu dicitur) nam qui huiuſmodi menſuram excedere volet, hilaris quidem erit, ſed mox ebrius, ratione denique priuatus ac furens. Verùm vltima hæc lex nimis dura videtur: ſunt enim

guttura

guttura pendula , & tu dulce fluis. Heu quàm difficilè quæq; commoda eueniunt!

In momentaneam felicitatem. LXVIII.

Aëriam propter creuiſſe Cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma.
Cùm ramos complexa, ipſumq́; egreſſa cacumen,
Se præſtare aliјs credidit arboribus.
Cui pinus, Nimiùm *breuis eſt hæc gloria : nam te*
Protinus adueniet quæ malè perdat hyems.

COMMENTARIA.

Cucurbita natura ſublimitatis auida, hyemẽ odit maximè, de qua Plin. lib. 19. cap. 5. Naſcebatur prope pinum arborem altiſſimam, latis

abundans foliis, cumq; ramos pini amplexa eſſet, ac tandem ſummitatem arboris excreuiſſet, ſuperbire cœpit, omniumq; arborum ſe præſtantiorem & excellentiorem gloriabatur: cui pinus reſpondit, Nimis, ô bone, breuis eſt hæc tua gloria: citò enim adueniens hyems radicitus te extinguet. Hic Apologus deſumptus eſt ex Crinito libr. 2. cap. 14. de honeſta diſciplina, fabulis etiam Æſopi inſertus. Non ſuperbiendum ob proſperæ fortunæ, quæ inconſtans eſt, ſubitum euentum.

Pietas filiorum in parentes. LXIX.

Per medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne
Aeneas humeris dulce parentis onus,
Parcite dicebat, vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

COMI

COMMENTARIA.

Aeneas nobiliſſimus Troianorum princeps, qui cùm Græci Troiam regiam vrbem cepiſſent, euerterent, totámque igne cremarent, ex tantis opibus, adeóque opima præda ſelegit ille Anchiſen tantùm patrem ſuum iam ſenio confectum, quem per medios hoſtes ſuper humeros gerens, ex flammis, teliſq; erepturus, inquit, Parcite, ô Græci, nulla enim vobis erit adorea (id eſt, bellica gloria) ſi decrepitum ſenem interfeceritis, mihi verò maxima ſi parentem ſaluauero. Authores ſunt huius rei Virgil. lib. 2. Aeneid. & Ouid. lib. 13. Metam.

Alius peccat, alius plectitur. LXX.

Arripit vt lapidem catulus, morſuq; fatigat,
Nec percuſſori mutua damna facit:

 Sic

Sic plériq; ſinunt veros elabier hoſteis:
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

COMMENTARIA.

Quemadmodum canis lapidem, cum quo tactus eſt, inſequitur, eumq́; mordet, hominem verò, qui lapide eum percuſſerat, illæſum dimittit: Sic etiam plurimi veros hoſtes inultos abire ſinunt, & potius pro iis, quæ peccauit alius, alius dat pœnas. Vnde adagium natum: Canis ſæuiens in lapidem in Chiliad. Scripſit autem hoc idem Plato (vt refert Ariſtotel. in Rhet.) in eos, qui mortuos allatrarent.

In ſtudioſum captum amore. LXXI.

Immerſus ſtudijs, dicundo & iure peritus,
Et maximus libellio,

Heliodo

Heliodoram amat, quantum nec Thracius vnquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

COMMENTARIA.

Studioſus quidam perdoctus, peritus, ac literis totus deditus, derelicta Pallade (quæ artium & ſapientiæ Dea eſt) deperit Heliodoram formoſiſsimam puellam, vehementiùs, longeq; ardentiùs, quàm olim Iupiter Semelem. Alloquitur itaq; Venerem, quare denuò Pallada vicerit, annon ſufficiat ſemel Paride ſub iudice viciſſe, vel vt Venus reſpondeat, non ſat eſſe ſemel viciſſe, &c. Thracius autem princeps, Iupiter dicitur: quia regnauit, & natus fuit in inſula Creta, quæ in Thracia eſt, vt Cic. lib. 3. de natura Deor. Iuno verò, vt perhibent, ſoror & vxor Iouis eſt. Pellex Semele eſt, quam Iupiter ardentiſsimè amauit, & ex ea Bacchum ſuſtulit, vt diximus ſuprà Emblẽ. 67. Cypris Venus dicitur, ei nanque Cyprus Inſula conſecrata eſt. Horat. lib. 1. Oda 3. Sic plurimos Veneris libidines à ſyncero Palladis amore ſapientiæ ſtudio auocant, atque impediunt.

Ἀντέρως Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans. LXXII.

Aligerum aligeroq; inimicum pinxit Amori,
Arcu arcum, atq; ignes igne domans Nemeſis:
Vt quæ alijs fecit patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lacrymat:
Ter ſpuit inq; ſinus imos (res mira) crematur
Igne ignis, furias odit Amoris Amor.

COMMENTARIA.

Duo finguntur Cupidines, honeſtus ſcilic[et] & turpis, quorum prior ex Venere & Ioue, a[l]ter verò ex Herebo & Nocte nati dicuntur, [v]t collegit Perottus ex Cicerone, de natura Deo[rum]. Inde Nemeſis Dea, vltrix malefactoru[m] atque de felicitate ſuperbientium, de qua ſup[ra]

Emb-

Embl. 13. pinxit amorem virtutis, etiam aligerum, inimicum alterius deprauati Cupidinis ſimiliter alati, paribus armis arcu & igne iniquum illum vincens, vt qui olim audax & temerarius tela gerebat, nunc alligatus miſer plorat, eiusq; facies conſpuitur, nimirum vt ipſemet ea patiatur, quæ olim aliis facere conſueuerat: ſic deniq;(res admirabilis)ignis igne crematur, & amor inſanias odit amoris. Virtus enim vitiis inimica ſemper & contraria, eisque tandem præeminet, vt elegantiſſimè Crin.li.1. poëmatum, in epigrammate exhortationis ad virtutem.

Vis amoris. LXXIII.

Aligerum fulmen fregit Deus aliger, igne
Dum demonſtrat vti eſt fortior ignis Amor.

COMM

COMMENTARIA.

Cupido Deus alatus fregit ac diſsipauit vo lans fulmen, demonſtrans amoris ignem quo uis alio igne longè ſuperiorem eſſe, ſecun dum illud Virgilianum, Omnia vincit amor quod & Propert. lib. 2. ſentit inquiens:

Errat, qui finem væſani quærit amoris.
Verus amor nullum nouit habere modum.

Iuſta vltio. LXXIII

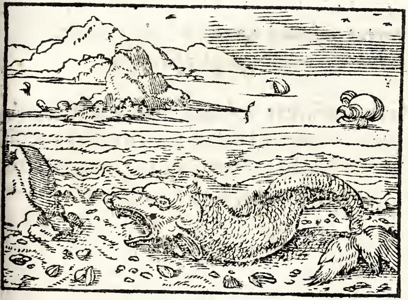
Raptabat volucres captum pede coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in ſtygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! alijs qui fata parabat,
Ipſe perit, proprijs ſuccubuitq; dolis.

COM

COMMENTARIA.

Coruus auis vorax & furax, cadaueribus atque rapinis intẽtus. Cùm autẽ aduncis ſuis pedibus in prædã auidæ gulæ rapuiſſet ſcorpionem venenoſiſsimum animal, de quo Iſidorus, qui caudæ ſuæ ictu paulatim venenum infundens eius membris vlciſcitur, raptoremq; inflatum interimit. Res ridicula, vt qui aliorum inſidiabatur vitæ, ipſe propriis dolis periit. Similis extat Apologus apud Aeſopum de Coruo & Serpente, hîc etiam adagia ſumpta, Coruus ſerpentem, & Coruus ſcorpium, vt in Chiliad.

In eum, qui truculentia ſuorum perierit. LXXV.

lphinem inuitum me in littora compulit æſtus,
Exemplum infido quanta pericla mari.

Nam

Nam ſi nec proprijs Neptunus parcet alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

COMMENTARIA.

Delphinus (piſcis maris omnium velociſſimus , de quo multa Plin.lib. 9.cap. 8.)in magna maris tempeſtate inuitus in ſiccum litus proiectus fuit. Exemplo eſſe poteſt perfidiæ & iniquitatis crudeliſſimi maris. Si enim Neptunus,qui Deus maris creditur,propriis ſuis alumnis in aquis natis atque nutritis non parcit quis homines , eorúmue naues in mari tutos eſſe credet? Ideóque etiam Proper.lib. 1.exclamat:

Ah pereat quicunq; rateis & vela parauit,
Primus & inuito gurgite fecit iter.

Mare infinitis ærumnis & calamitatibus abundare, ſentit Plautus in Aſinaria , & Terentius in Andria. Neſcis , inquit,quid mali præterieris,qui nunquàm es ingreſſus mare.

Pote-

Potentia amoris. LXXVI.

Nudus Amor vidén' vt ridet, placidumq́; tuetur?
Nec faculas, nec quæ cornua flectat habet.
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det, atque mari.

COMMENTARIA.

Amor Cupido puerulus, nudus aſtat, ſubridens, perquam amabili & blando vultu, nec ignem ſecum habet, nec tela, nec arcum, ſed altera manu flores gerit, altera verò piſcem oſtendit, ſignificans potentiam ſuam, tam in mari, quàm in terra validam: flores nanque terræ, piſces autem maris ſunt, vt omnes Poëtæ pleni. Egregiè autem poſt ſexcentos poëtas, de poteſtate amoris canit etiam Crinitus libro primo poëmatum.

Quà-

Quà dij uocant, eundum. LXXVII.

In triuio mons eſt lapidum, ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus, ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtrat iter:
Omnes in triuio ſumus, atq; hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

COMMENTARIA.

Triuium eſt locus, vbi tres pluréſue viæ d uiduntur, ancipitem, dubiúmque reddente ignarum itineris, de quo multa apud Strab lib. 5. in quo fingitur mons ex lapidibus ex tructus, vnde media Dei effigies apparet. Eſ igitur tumulus ſeu ſepulchrum Mercurij inte pretis & nuntij Deorum, vt plura Cic. in lib d

de Nat.deor.qui rectam hæſitanti viatori viam monſtrat: quapropter ei ſerta, id eſt, coronæ ex floribus,in honorem ſuſpendendæ ſunt. Hæ enim olim non niſi Diis dabantur. Plin.lib.16. cap. 4. & hoc antiquitus moris fuiſſe paſſim autores prodidere,de quibus etiam Plin.lib.6. & Gel.lib.5.cap.6. Nos autem omnes in triuio ſumus,faciléque fallimur in ambigua & tranſuerſa noſtræ vitæ via, niſi Deus ipſe nobis rectum oſtẽdat iter: quod vt faciat enixè rogandus, omniq; reuerẽtiæ conatu venerandus eſt.

In ſimulacrum Spei. LXXVIII.

Quæ dea tam læto ſuſpectans ſydera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus, ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.

Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi, volitantibus vndiq; Noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.
Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen,
Eſt, bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcepsq; Cupido,
Qui præeunt, vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
Scilicet vt ſperes nil niſi quod liceat.

COMMENTARIA.

Quidam Spei ſimulacrum intuens & admirans, denique ſic percontatur, Quænam hæc Dea eſt, adeò hilari vultu ſurſum in cælum aſpiciens? Vel, quis hoc modo imaginem effinxit? Cui illa reſpondet, Me ita formauit Elpidius (eſt autem nomen fictum, & ad rem præſentem accommodatum: nam ἔλπις Græcè ſpes dicitur, hinc ἐλπίδιος pictor ſpei) & vocor ſpes illa bona, quæ ſola miſeris adeſt, eóſque ſemper conſolatur. Quare viridi veſte induta? Quia ſub me omnia viridia & florida permanent. Quid autem perfracta mortis arma manibus tenes? Ideo quia mortuis nihil mecum rei eſt, ſed viuos tantùm ſperare decet. Dic quare pigra ſuper fundum dolij ſeu vaſis

vaſis ſedes? quoniam ſola ego domi manſi, cùm cæteræ Noxæ omnes per mundum volitabant, vt pulchrè Heſiodus Poëta canit. Aſcræus dictus ab Aſcræa patria ſua. (Noxæ Deæ finguntur, quæ hominibus mala inferunt, eorúmque mentes perturbant, vt idem Poëta. Sic autem Ouid. lib. 1. de Ponto,

Spes Dea, cùm fugerent ſceleratas numina terras,
In Dijs inuiſa ſola remanſit humo.)

Quæ eſt illa auis tibi adſtans? Cornix eſt auis fida, quæ certam ſpem oſtendit: cùm enim non bene poſſit dicere, eſt, prædicit, erit: canit nanque ſubinde, cras, cras. Oſcen autem auis eſt, quæ voce augurium præſagit: omnes nanque aues, ore, cantúque auſpicium facientes, priſcis Oſcines vocatæ fuere, prodit Crinit. libro 21. capite vltimo, de honeſta diſciplina, vt apud Horat. libro 3 Oda 27. Oſcinem coruum prece ſuſcitabo, Solis ab ortu. Sed qui tui ſunt comites? me præcedunt bonus Euentus, & præceps Cupido, vocantes inania vigilantium ſomnia. Illa verò, quæ retro propè adſtat, Rhamnuſia Dea eſt, quæ hominum ſcelera, præcipuè inſolentiam & arrogantiam, vindicat, ſignificans nihil ſperandum, præterquàm quod licitum ſit.

Illicitum non ſperandum. LXXIX.

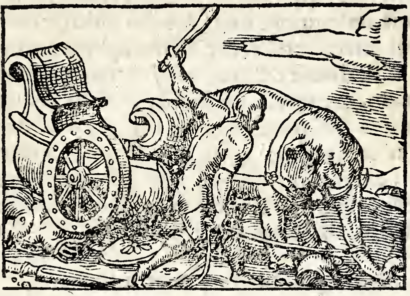
Spes ſimul, & Nemeſis, noſtris altaribus adſunt:
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

COMMENTARIA.

Stant ſimul in altaribus binæ Deæ, Spes ſcilicet, & Nemeſis, ideo quòd hæc vltrix eſt, præſertim illorum, qui propter felicitatem ſuperbiunt, & ſpes immoderata non ſolùm vetet, ſed etiam puniat. Admonens vt nihil ſperes, niſi quod licitũ & honeſtum ſit. De Nemeſi verò Rhamnuſia cognominata à pago Rhamno, in quo celebratiſſimum olim templum habuit, déque eius origine, ſimulacro, ac denique contumelioſorum, & elatæ mentis hominum perſecutione, & punitione, ſcribit Leonic.

nic.de varia hiſtoria lib.2.cap.28. & Eraſmus in prouerbio, Rhamnuſia Nemeſis.

Pax. LXXX.

Turrigeris humeris, dentis quoq; barrus eburni,
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet,
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimulisq; ſubactus,
Cæſáreos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoſcit concordes vndiq; gentes,
Proiectisq; armis munia pacis obit.

COMMENTARIA.

Elephantus, qui ob nimiam ſuam dorſi & dentium fortitudinem, aliàs turres geſtare, atque etiam crudelia bella ſuperare conſueuit, vt refert T. Liuius lib.7. Decad.4. nunc ſe prorſus humilians, iuga ſubit, ſtimulos patitur, &

currus Cæſareos triumphales ad Templa ſacra trahit: quia forte animal ipſum, concordiam & pacem inter omnes eſſe gentes cognoſcit, ideóque reiectis, & aſpernatis armis bellicis, obſequioſè pacis munus obit. Demonſtratur, pacem etiã ferociſſimos, ad pias actiones, & diuinum cultum, atque etiam manſuetudinem, incitare, quæ omnia bellicis tumultibus non ſolùm negliguntur & impediuntur, verùm & omnino contraria & crudeliſſima quæq; exercentur. Elephantorum antiquitus in bellis vſus, omiſſis aliis autoribus habetur apud Plin. lib. 6. cap. 9. & lib. 8. cap. 6.

Αντέρως, id eſt, amor uirtutis. LXXXI.

Dic vbi ſunt incurui arcus? vbi tela Cupido?

Mollia

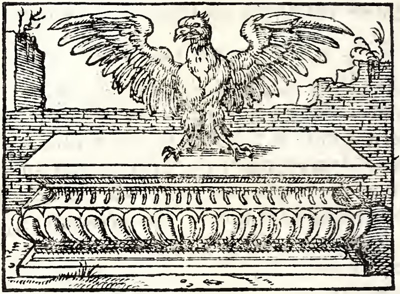
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles?
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgare eſt hoſpes cũ Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neq; forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtraq; ad alta traho,
Quattuor eq; ipſa texo virtute corollas,
Quarum quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit.

COMMENTARIA.

Alloquitur Cupidinem interrogando quare præter morem ſolitum hic videatur, vbi reliquerit arcum & tela ſua, quibus mollia iuuenum corda transfigit: vbi ignis ille vehemens, quo eorum animos accendit: vbi alæ celeres, quibus inconſtans omnia loca penetrat: quid imò ſibi velint tres illæ coronæ in brachio, atque etiam quarta capiti ſuo impoſita? Reſpondit Amor, ſe non eſſe Cupidinem illum venereum & voluptatum, quin potiùs alterum amorem honeſtum, alij libidinoſo prorſus inimicum, ſed inflammare ſe puras hominũ mentes igne diſciplinarum & virtutum, illorumq; ingenia ad ſydera vſque perpetuo nomine euehere: hoc ipſum ſignificare coronas illas contextas, quarum ea, quæ capiti iniecta eſt, deſignare ſapientiam (Philoſophia autem comparatur) quæ primò amplectenda, cui reliquæ

tres adhærent, & ſubſequuntur, vt puta Fortitudo, Temperantia, & Iuſtitia: de quibus eleganter Seneca in lib. de quatuor virtutibus cardinalibus, & Macrob. in libro de ſomnio Scipionis, refert Plotini Philoſophi elegantem harum virtutum diſtributionem.

Signa fortium. LXXXII.

Quæ te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ,
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

COMMENTARIA.

Aquila, auis magna, regalis, & nobiliſſima, quæ

quæ Iouis ales dicitur, vel quia ſola contra Solis radios apertis atque immotis oculis volando obtuitum non flectit, vel quia ſolam nunquam fulmine tactam fertur: ideoq; etiam Iouis armiger à Poëtis appellatur, vt Higin. lib. 2. Déque eius acutiſſima oculorum acie, ſublimi & altiſſimo volatu, atque etiam mirabili natura, inter alios refert Plin. li. 10. cap. 3. Interrogatur autem qua ratione inſideat ſepulcro magni Ariſtomenis (Principis Meſſenij, iuſtiſſimi, fortiſſimíque, qui magna ſua calliditate, ac eximia induſtria pluries Lacedæmones decepit, eorúmque in bello ſemel ſua manu trecentos interfecit, ſæpius ex carceribus euaſit, tandem ab illis occiſus, inuentum eſt cor eius piloſum, & hirſutum fuiſſe. Teſtes ſunt Plin. lib. 11. cap. 37. & Pauſanias. Enarrat etiam pulchrè Crinit. lib. 13. cap. 7. de honeſta diſciplina.) Reſpondet Aquila, hoc ideo, quòd vti ipſa inter cæteras aues præſtantiſſima, ſic etiam Ariſtomenem inter ſemideos, hoc eſt, famigeratiſſimos viros fuiſſe celeberrimum. Timidæ igitur Columbæ ſint arma perterritorum, & imbellium, nos damus præclara inſignia magnanimis Principibus.

Qui alta contemplantur, cadere. LXXXIII.

Dum turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit harundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſydera reſpicit arcu,
Securus fati, quod iacet ante pedes.

COMMENTARIA.

Auceps quidam dum turdis viſco, & alaudis pedica, laqueis, quibus pedibus capiuntur, inſidiatur, dúmque ſagitta volantem gruem transfigere cupit, imprudens pedibus preſſit iacentem in herbis Dipſadem (colubri, ſeu ſerpentis genus eſt, morſu ſuo inextinguibilem ſitim adferens: vt Lucan. libro 9.) quæ dolore

lore irritata vlciſcitur, oreq́; venenoſo momordit eum: ſic ille parum prouidus, qui dum arcu extenſo in ſublimi alterum venari vult, periculum ante pedes non conſiderans, ipſe perit. Similis extat fabella Aeſopica de Aucupe & Vipera. Fertur huiuſmodi ferè de Thalete Philoſopho clariſſimo, qui priùs Aſtrologiæ inuentor, eiusq́; peritiſſimus fuit, cùm nocte quadã à vetula vt aſtra contemplaretur extra domum ductus in foueam incidit, quem lugentem deriſit anus, dicens, Quomodo, ô Thales, quæ alto in cælo ſunt, agnoſces, cùm ea, quæ ante pedes adſunt, conſiderare nequeas? Enarrat inter alios Dio. Laërtius lib. 1. de vita Philoſophorũ.

Impoſsibile. LXXXIIII.

Abluis Aethiopem quid fruſtrà? ah deſine, noctis Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

COMM

COMMENTARIA.

Aethiops à natura nigerrimus, Solis enim vicinitate ſuæ regionis cremantur: ideoq; etiam ſi plurimùm lauetur, nigredo tamen non tollitur, & in vanum laboratur. Nemo enim vnquam illuſtrare poterit obſcuras tenebras noctis. Et in prouerbium abiit, Aethiopem lauas. Eraſmus in Chiliad.

Aere quandoque ſalutem redimendam. LXXXV.

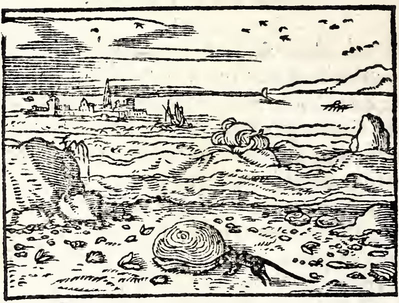
Et pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit
Atq; abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

COMMENTARIA.

Fiber, aliàs Caſtor appellatur, Animal eſt amphibion, quod in terra & aqua viuere poteſt: caudam habet piſcis, cætera ferè canis ſunt. Cuius genitalia in medicina plurimùm conducunt. Et licet currendo tardus ſit ob ventrem tumidum & ad terram pendentem, effugit tamen interdum ingenioſè venatorum inſidias, hoc modo, dentibus ſibimet genitalia eripiens, eáque ante conſpectum proſecutoris proiicit, gnarus illum ob ea tantùm venari, & ita euadit. Cuius exemplo diſcimus aliquando diuitiis non eſſe parcendum, ſed pro ſalute hoſtibus etiam pecunias dare, maximè expedire. Pariter in Aeſopicis habetur fabulis, de Caſtore virilia ſibi amputante: & recitat Plin. lib. 8. cap. 30. probè Aelianus lib. 13. cap. 47. hiſtor. Animal.

Capt

Captiuus ob gulam. LXXXVI.

Regnator penus, & menſæ corroſor herilis
Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris,
Queis teneră apponens barbam ſalſa oſſa momordit,
Illa recluſerunt tacta repentè domum,
Deprænſum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

COMMENTARIA.

Mus quidam penum inhabitans, vbi victus variorum domini ferculorum conſeruabantur, ſingula corrodens, vtq; nihil intactum relinqueret, vidit inter alia Oſtrea hiulca, fiſſa teſtiſq; apertis: accurrit auidè, ac momordit. Oſtrea verò læſa repentè domum recludunt capto & ſtrangulato fure, qui ſemetipſum in illo

illo obſcuro ſepeliuit tumulo. Et de meritò deprehenſis, pœnaq; dignis, dicitur prouerbialiter illud, Decipula murem cepit. De Oſtreis etiam Plin. lib. 32. cap. 6.

Diues indoctus. LXXXVII.

Tranat aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Ecquid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

COMMENTARIA.

Phryxus filius fuit Athamantis Regis Thebarum ex priore vxore, qui Nouercæ inſidias timens, cum ſorore ſua Helle, fugam parauit, acceptóque à patre Ariete aurei velleris eius dorſum ambo aſcenderunt, vt Pontum mare illud

illud tranarent. Helle verò magnitudine maris perterrita decidit, & ſubmerſa eſt, vnde mare illud ab ea, etiam hodie Helleſpontus dicitur. Ille verò in Colchos tandem peruenit, ibíque Arietem immolauit, ac aureum eius vellus in Templo ſuſpendit, &c. Valer. Flacc. in Argon. eſt autem factum tale: Viri quidem diuitis & opulenti, ſed intellectu & ratione carentis, qui arbitrio voluntatéve vxoris aut ſerui regitur. Quid autẽ re vera fuerit aureum vellus, enarrat Antonius Sabellicus, Ennead. 1. libro 5.

In adulatores. LXXXVIII.

Semper hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram
Reciprocat chamæleon,
Et mutat faciem, varios ſumitq; colores,

Præte

Præter rubrum, vel candidum:
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hianſq́; cuncta deuorat,
Et ſolum mores imitatur principis atros,
Albi & pudici neſcius.

COMMENTARIA.

Chamæleon animal eſt frequens in India, ſemper hians, & aperto ore aërem, quo ſolo viuit, & nutritur, attrahens, & reſpirans: ſæpe, facillimeq́; in varios colores conuertitur, excepto rubro, & albo, de quo Ariſtotel. lib. 2. de natura animal. Plin. lib. 8. cap. 33. & Democrit. in lib. de poteſtate Chamęleontis. Ouid. quoque lib. 15. Metamor.

Id quoq; quod ventis animal nutritur & aura,
Protinus aſsimulat, tetigit quoſcunq; colores.

Sic etiam adulator alitur & ſuſtentatur fama ſolummodo populi, inhianſq́; cuncta deuorat, imitatur facillimè ſuperioris ſui nigros & peruerſos mores: ab albis verò & rubris, id eſt, ſine labe puris atque pudicis, totus alienus eſt.

Dulcia quandoque amara fieri. LXXXIX.

Matre procul licta paulùm ſeceſſerat infans
Lydius, hunc diræ ſed rapuiſtis apes:
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis ah dulci ſtimulos pro munere mellis,
Proh dolor, heu ſine te gratia nulla datur.

COMMENTARIA.

Lydius infans, id eſt, Amor Cupido in Lydia natus (Lydos autem mortalium omnium molliſſimos, & effœminatiſſimos fuiſſe, refer Leonicus, ex Clearcho lib. 3. cap. 95. de vari hiſtor.) Cùm paulò longius à Venere matr eius feceſsiſſet, ad apes venit, quæ, dum mell colli

colligere vult, illum grauiſsimis ictibus inuadunt, ipſeq;, fugiens pro dulci melle amaros ſtimulos ad matrem reuertens attulit. Docemur, vix vnquam iucundi aliquid, abſque dolore ſiue moleſtia aliqua continere. Hinc vulgo adagio dicitur, Ne quære mollia, ne dura feras. apud Eraſm.

Ferè ſimile ex Theocrito. XC.

Alueolis dum mella legit, percuſſit amorem
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Venerią; dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quod apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoq;, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

COMMENTARIA.

Amor paruulus puer ad apes fortè acceſſerat, mites eas auiculas eſſe credẽs, mella furaturus, mox autem ab vna in ſummo digitulo, acerbiſſimo ictu læſus, ille dolorem grauiter ferens, gemit, decurrit, furit, ad matrem deniq; plorans reuertitur, inflatũ digitum oſtendens, déque acerbiſsimo ictu auiculæ adeò puſillæ conqueritur. Cui Venus ſubridens reſpondit hanc etiam tu, fili mi, auiculam imitaris, qu paruulus es, noxia tamen & crudelia vulnera hominibus infers. Amor etſi paruus videatur ingentia tamen haud rarò mala excitat.

In eum, qui ſibi ipſi damnum apparat. XCI

Capra lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,

Qu

Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet.
Improbitas nullo flectitur obſequio.

COMMENTARIA.

Capra lactans inuita & nutriens lupum adhuc paruulum, mœſta conqueritur quòd hoc ita paſtori placeret, quandoquidem poſteaquam ſuccreuiſſet, ſtatim illam deuoraturus eſſet: nequitia enim, & improbitas non eſt memor beneficiorũ. Et hoc prouerbialiter dicitur, Alere luporum catulos. nam Lupus pilum mutat, non animum. vide Chiliad.

Remedia in arduo, mala in prono eſſe. XCII.

Aetherijs poſtquam deiecit ſedibus Aten

Iuppiter, heu vexat quàm mala noxa viros.
Euolat hæc pedibus celer, & pernicibus alis,
Intactumq́; nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ proles, Iouis hanc comitantur euntem,
Sarturæ quicquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes, ſtrabæ, laſſæq́; ſenecta,
Nil niſi poſt longo tempore reſtituunt.

COMMENTARIA.

Ate, Dea fingitur noxæ, inimicitiarum, omnisq́; deſtructionis, pernix ac volucris, quæ poſtquam de Cælo eiecta fuit, protinus in terris hominum mentes ſeducere, variisq́; malis implicare cœpit, pergitq́; celerrimo volatu, loca omnia fœdans, atq; perturbans. Huic autem opponuntur, eamq́; comitantur Litæ Iouis filiæ, precatrices, & reconciliatrices amicitiarum diſſutarum. Eæ quod Ate inter mortales turbat, conantur reficere: ſed quoniam ſtrabis oculis, claudis pedibus, & ob ſenectam laſſæ, defatigatæq́; lentè admodum incedunt, vix Aten illam velocem aſſequi poſſunt: idcirco nihil confeſtim, ſed tardè denique reſtaurant: vt ingenioſè commentatus eſt Homerus Illiad. 9. Significans offenſas quidem veloces eſſe, reconciliationes verò tardiſſimas.

Eloquentia fortitudine præſtantior. XCIII.

Arcum læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus & ſenio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fiſſa faciles allicit aure viros?
An'ne quòd Alcidem lingua, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

COMMENTARIA.

Deſcribit pictam hîc imaginem, quæ arcum

ſiniſtra, dextra verò ferream clauam tenet, indutaq; pelle Leonis ex Nemea(regio eſt Arcadiæ, in cuius quadam ſylua Hercules ingentem occidit Leonem, eius deinde pelle veſtiebatur, vt apud Theocrit.lib.21.)Herculis igitur eſt figura, ſed non conuenit canities, nec catena illa, quæ ſibi lingua hæret:leuiter autem auriculas plurimum virorum tenet. Hoc autem ſignificatur fortiſſimum Alcidē (id eſt, Herculem, ſic dictum à Græco nomine ἀλκὴ, quod eſt robur) iura dediſſe & ſubegiſſe feroces populos, non vt iuuenis fortitudine,ſeu armis,ſed inſtar ſenis prudentis,eloquentia ſua ſingulari. Cedunt arma togæ, id eſt, bella interdum aſpera eloquentiæ vi & perſuaſione docta faciliùs dirimuntur & ſedantur. Toga enim pro paçe accipitur: nam huiuſmodi habitu vtebantur priſci Romani, præſertim pacis tempore. Diſertus denique poterit vel duriſſimos etiam homines,& ferociſsimos,eloquentia citius, quàm robore & violentia,in ſuam ſententiam trahere, vt de Hercule habetur apud Xenophontem.

*

In receptatores ſicariorum. XCIIII.

Latronum, furumq́; manus tibi Scæua per vrbem
It comes, & diris cincta cohors gladijs:
Atq; ita te mentis generoſum, prodige, cenſes,
Quòd tua complureis allicit olla malos.
En nouus Actæon: qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

COMMENTARIA.

Actæon filius Ariſtei, venationibus plurimùm delectabatur, ideoq; canes complures domi ſuæ alebat. Cùm verò ſemel poſt venationem defatigatus ad fluuium quendam ſecretum lauandi recreandiq; gratia ſeſe cõtuliſſet, ibi fortuitu vidit Dianam (venationis deam, caſtitatis & ſolicitudinis amicam,) nudam ſe

lauantem, quæ ob illud indignata ſtatim illum in ceruum tranſmutauit: cumq; domum redire vellet, à canibus ſuis propriis laniatus & diſcerptus fuit, vt elegantiſsimè Ouid. lib. 3. Metam. Idemq; breuiter lib. 2. de Triſtib.

Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam:
Præda ſuis canibus non minus ille fuit.

Sic etiam nonnulli vel ideo ſe generoſos, liberales, & magnanimos putant, quòd latrones, homicidas, proditores, & huius farinæ homines fouent, nutriunt, eisq; comitibus ſuperbè incedũt: cum hi prodigi potius ſint, nihilq; aliud, quàm nouum Actæonem repræſentent.

Fidei ſymbolum. XCV.

Stet depictus Honor *Tyrio velatus amictu,*
Eiusq; iungat nuda dextram Veritas.

Sitq; Amor in medio caſtus, cui tempora circum
Roſa it, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt hæc ſigna fidem, reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq; Veritas.

COMMENTARIA.

Ex tribus conſtare fidem aſſeritur. Stet igitur honor indutus amictu Tyrio, id eſt, veſte purpurea (Tyrus enim vrbs eſt vetus & nobilis in Phœnicia, vbi capiuntur Conchylia, quæ purpuræ vocantur, quorum ſanguine tinguntur veſtes purpureæ, Plin. li. 5. cap. 19. ideoq; Tyriæ veſtes dicuntur, & huiuſmodi habitus puritatem & honeſtatem ſignificant) eiq; nuda veritas dextra iungatur (hæc enim omnes fucos, perplexitates & ornamenta odit, propterea ſimplex & nuda proponitur). In medio autem adſit amor caſtus coronam roſeam in capite gerens, de quo ſupra Embl. 81. qui longè pulchrior eſt, quàm alius ille Cupido filius Diones, id eſt, Veneris, ſic dictæ à Dione Nympha matre eius. Hæc igitur tria ſigna fidem ipſam conſtituent, quam honoris reuerentia fouet, amor verus alit, ſancta veritas parit.

In vit

In vitam humanam. XCVI.

Plus ſolito humanæ nunc defle incommoda vitæ,
Heraclite, ſcatet pluribus illa malis.
Tu rurſus, ſi quando aliàs, extolle cachinnum
Democrite, illa magis ludicra facta fuit.
Intereà hæc cernens meditor, qua deniq; tecum
Fine fleam, aut tecum quomodo ſplene iocer.

COMM

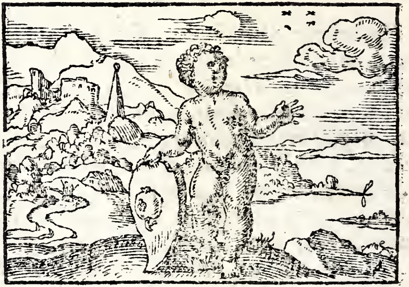
COMMENTARIA.

Heraclitus philoſophus fuit Epheſius: libros compoſuit de induſtria adeò obſcuros, vt vix à quoquam etiam doctiſsimo intelligi potuerint, ideóque tenebricoſus cognominatus fuit. Is præſertim domum egrediens ſemper plorabat: ſibi enim omnia mundana non niſi miſeriæ videbantur & anguſtiæ. Alter erat Democritus ex Thracia, in omni philoſophiæ genere peritiſsimus, qui tandem (teſte Cicer. lib. 5. Tuſcul. quæſt.) ſemetipſum obcæcauit, vt promptiores & ſubtiliores deliberationes haberet, ad inueſtiganda Naturæ ſecreta. Hic omnes hominum actus tanquam ineptias & ludicra continuò ridebat. De quo etiam Gell. lib. 10. cap. 17. & horum meminit Cicero lib. 4. de Academicis. Sed nunc, ô Heraclite, luge & defle humanæ vitæ incommoda acriùs: hoc enim noſtro tempore longè pluribus, quàm vnquàm anteà, malis & miſeriis ſcatet. Imò tu, Democrite, nunc extolle riſum in cachinnum vſq;: Mundus etenim ridiculus magis, multumq; ineptior factus eſt.

*

In ſtat

In ſtatuam Amoris. XCVII.

Quis ſit amor, plures olim cecinere Poëtæ,
Eius, qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc quòd veſte caret, quòd corpore paruus,
Tela, alaſq; ferens, lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habituſq; Dei eſt: ſed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut qui, quæſo, niues, Boreamq; euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaq; prata gelu?
Si puer eſt, puerum'ne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer, hic peruicax, pectora quæ iam
Trans adijt, nunquàm linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?

At

An curuare infans cornua dura valet?
Alas cur'ue tenet, quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſemperq; virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus vitamq; gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideo num minus ille videt?
Quis'ne ſagittiferum credat, qui lumine captus?
Hic certa, aſt cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt: verſatq; in pectore flammas:
Cur, agè, viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis,
Naiadum quoties mollia corda ſubit?
At tu, ne tantis capiare erroribus, audi,
Verus quid ſit Amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia, ſignum.
Illius eſt, nigro punica glans clypeo.

COMMENTARIA.

Poëtæ quàm plurimi olim quis ſit Amor Cupido, quæq; eius potentia & facta, prolixè ſcripſerunt, vtpote Apuleius de aſino aureo, Virgil. de Venere & Baccho, Ouid. lib. 1. Metamorph. & Propert. lib. 2. in Eleg. de Amore, admirans quærit,

Quicunq; ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Non'ne putas miras hunc habuiſſe manus? &c.

Fingũt enim Cupidinem nudum, puerulum, arcu, telisq; armatum, alatum, ac deniq; cæcũ. Autor

Autor verò (omnium tamen pace) hæc minimè Cupidini conueniri putat, inquiens, Quid enim nudus eſſet, quaſi tanto Deo, qui Mundo dominatur, eiuſq; omnes opes poſsidet, veſtimenta deſint? quin & niues, ventos, pluuias, aſperrimaq; frigora ſufferre poſſet? quo modo autem puerulus dicetur, cùm vel Neſtoreos annos excedat? (vixit autem Neſtor Rex Pyli in Græcia, tres hominum ætates, hoc eſt, trecentos annos, quem ſic loquentem introducit Ouid. lib. 12. Meta. Vixi Annos biſcentũ, nunc tertia viuitur ætas.) Accedit quòd puer errans, & inconſtans eſt, hic verò obduratus, vixq; mutabilis eſt, inhæret enim firmiſsimus pectoribus ſemel transfoſsis. Cur arcum & tela fert, potis eſt ne paruulus durum arcum extendere? pondera ſecum circunferre? Quid ſibi alæ proſunt, cùm nec in altum ſe extollere, nec volando auiculas in aëre venari poſsit, qui hominum in terris ſolùm animos ſauciat? Si cæcus dicitur, quid inſuper opus eſt, panniculo oculos claudere, an quia fortè minus videat? quorſum autem viſu priuatus ſagittas diriget? Si, vt perhibent, igneus eſt, facesq; in pectore gerens, quomodo ſuperſtes eſſe poteſt, quandoquidem omnia conſumat ignis? quin aquis extinguitur, quotiens mollia Naiadum pectora penetrat? (ſunt autem Naiades Nymphæ, ſiue Deæ fluminum, & fontiũ.)

Cæter

Cæterùm ne huiuſmodi lector erroribus & varietatibus inuoluatur, breuiter quid ſit Amor explicabo. Eſt igitur iucundus labor in laſciuo otio, cuius ſignum eſt punicum malum in clypeo nigro. Hæc Autor cuilibet pro arbitrio interpretanda relinquit.

Ei, qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere. XCVIII.

Colchidos in gremio nidum quid congeris? eheu
Neſcia cur pullos tam malè credis auis.
Dira parens Medea ſuos ſæuiſsima natos
Perdidit, & ſperas parcat vt illa tuis?

COMMENTARIA.

Reprehendit auiculam (hirundinem, ni fallor), cur miſera illa nidificet in ſinu Colchi-

dis,illius crudeliſſimæ fœminæ Medeæ,quandoquidem ſanguinaria illa mater propriis non pepercerit filiis, multo minus alienis miſerebitur pullis. Fuit autem Medea filia Oetæ regis Colchorum, quæ etiam Colchis vocatur à regione patriæ (cuius meminimus & ſuprà Embl. 44.) Venefica, & incantatrix maxima, quæ cùm Iaſonem ex Theſſalia venientem perditè amaret, illũ adiuuit vt vellus aureum, quod in templo à Dracone cuſtodiebatur, acquireret, & Draconem occideret: quo facto vnà cum Iaſone clàm aufugit,vt prolixè ſcribit Valerius Flaccus in Argonaut.& attingit Oui. lib. 7. Metam. in princip. Ob hoc pater eam celerrimè proſequebatur: illa verò fratrem ſuum paruulum,quem ſecum abduxerat,occidit,& in fruſta multa ſecauit, ac ſparſim in variis locis proiecit, vt ſcilicet pater perſequens in colligendis hinc inde diſſipatis membris retardaretur,ipſáque interim commodiùs aufugere poſſet. Cùm verò iam diu cum Iaſone vixiſſet,& multos liberos procreaſſet, tandem Iaſon pertæſus eam repudiauit, & Creuſam Corinthiorum Regis filiam vxorem accepit, quamobrem illa indignata,in vindictã omnes, quos ex Iaſone habuit filios,occidit: Creuſam vnà cum domo Regia exuſſit & aufugit. Hinc illud Ouid.li. 1.de arte amandi:

Cui

Cui non defleta eſt Ephyraeæ flamma Creuſæ,
Et nece natorum ſanguinolenta parens.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. XCIX.

Quid rapis, heu Progne, vocalem ſæua Cicadam,
Pignoribusq; tuis fercula dira paras?
Ac ſtridula ſtridulam, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædã, nã muſica pectora ſummũ eſt
Alterum ab alterius dente perire nefas.

COMMENTARIA.

Increpat hirundinem auem, cicadam rapientem, his verbis: Quid rapis, dira Progne, cãtantem Cicadam, quid eſcam adeò crudelem tuis pullis paras? tu ſtridens ſtridentem, æſtiualis

æſtiualem, hoſpita hoſpitam, volans volantem, auis deniq; auem perdis? quin potius proiice, dimitteq; huiuſmodi prædam: iniquum enim eſt, & iniurioſum eiuſdem conditionis muſicos animos inuicem inſidiari. Quomodo autem Progne in hirundinem ſit mutata, dictum eſt ſuprà in Emble. 44. ex Ouid. lib. 6. Metam. Hirundines hyeme diſcedere videmus, & refert Plin. libro 18. cap. 31. pariter & Cicadas frigoris tempore euaneſcere. Idem lib. 11. cap. 26 Vtræque etiam aduentu æſtatem præſagiunt.

Mulieris famam, non formam, uulgatam eſſe oportere. c.

Alma Venus quæ nam hæc facies, quid denotat illa Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, ſexumq; referri.

Fœmineum, noſtra iuſsit ab effigie,
Quodq́; manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

COMMENTARIA.

Interrogat Venerem amoris Deam, quid ſibi velit hæc ſua effigies, quídve teſtudo illa ſub eius pedibus? Quæ reſpondit, ſe non incaſſum ſic effictam & ſculptam à Phidia, præſtantiſſimo illo, præſertim in ebore, ſtatuario, cuius meminit Plin. libro 36. cap. 5. Exprimere enim tali figura voluit quales eſſe fœminas atque puellas oporteat, taciturnas ſcilicet, domíque manẽtes. Teſtudo etenim nullam prorſus vocem edit, nec vnquam domũ ſuam exit, imò illam vbique ſecum Cochlea circunfert, vt habetur Aeſopicus apologus de Ioue & Cochlea. Tale etiam extat vetuſtiſſimum ænigma de teſtudine,

Terrigena, herbigrada, domiporta, & ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneri Cous quam pinxit Apelles.

Præſenſit, vt arbitror, Phidias mulierem animal eſſe à natura loquax, ſagax, ac verſatile: nam licet huc illuc (vt plurimũ deſiderat) diſcurrere prohibeatur, feneſtram tamen ſibi adeò amicam facit vt nunquàm derelinquat.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

C I.

Iunctus contiguo Marius mihi pariete, necnon
Subbardus, noſtri nomina nota fori,
Aedificant bene nummati, ſataguntq; vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndiq; luminibus.
Me miſerũ, geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt proprijs ſedibus eijciant,
Integritas noſtra, atq; animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zethes, his niſi ſint Calais.

COMMENTARIA.

Conqueritur de duobus ſuis vicinis Mario & Subbardo, quòd hi quia diuites multùm inquieti, & ædificando admodum ſibi moleſti

moleſti ſint, adeóque vt omni ferè ex parte lumen domus ſuæ abſtulerint, ſéque miſerum non ſecus ab eis affligi & vexari, quàm olim Phineum moleſtarint Harpyiæ. Ex propriis denique ædibus eiicerent, niſi ſua integritas, honeſtíque animi felicitas ſibi eſſent protectores, quemadmodum Phineo fuerunt Zethes & Calais. Phineus Rex Arcadiæ cùm filios ſuos primæ vxoris, impulſu & perſuaſione ſecundæ ductæ, obcæcaſſet, Dij irati ipſum etiam cæcauerunt, & ſubinde Harpyias (aues rapaces & fœdas capitibus humanis, de quibus Virgil. libro 3. Aeneid.) immiſerunt, quæ eum vexarent: cibos enim eius continuè aut rapuerunt, aut fœdauerunt. Tandem cùm fortè eò veniſſet Iaſon, magnanimus ille Princeps, cum Argonautis, & à Phineo humaniter admodum excepti, in remunerationem miſerunt Zethen & Calaim filios Boreæ, alatos & optimos ſagittarios, vt Harpyias ex regno Phinei fugarent: quod factum fuit, vt legitur apud Valerium Flaccum in Argonaut. libro 4.

Concilio & uirtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores. CII.

Bellerophon vt fortis eques ſuperare Chimæram,
Et Lycij potuit ſternere monſtra ſoli:
Sic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conſilioq; animi monſtra ſuperba domas.

COMMENTARIA.

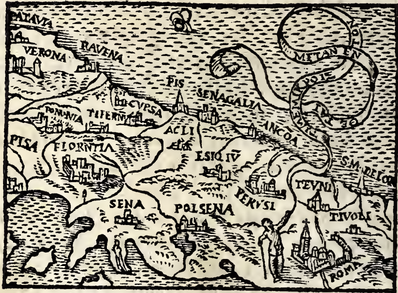
Bellerophon filius Regis Glauci, adoleſcens inſignis pulchritudinis, & ſummæ virtutis, quem Prætus regno priuatum, ſibi ſeruire iuſſit. Stenobæa verò vxor Præti eum adamauit, & vt ſecum ſtuprum committeret ſolicitauit: ille verò laſciuam fœminam repulit, vnde ſpreta mulier exardens coram Rege falsò illum accuſauit, quaſi eam oppreſſurum. Rex verò

verò hoc audito, nolens tamen domi de illo pœnas ſumere, miſit eum ad ſocerum ſuum Regem Lyciæ, addita Epiſtola, qua crimen continebatur. Rex ille, lectis literis indignatus variis hoſtibus & periculis Bellerophontem, vt periret, obiecit. Ille verò ſemper victor euaſit: tandem etiam miſſus vt Chimæram monſtrum, maximo ſub periculo interficeret, (Fuit autem Chimæra monſtrũ horribile in Lycia, à capite Leo, in medio Capra, in cauda verò Draco, & grauem ignem ex ore ſpirabat, ſecundum Homerum lib. 6. Iliad.

Quoq; Chimæra iugo mediјs in partibus hircum,
Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.)

aſcendit ille aſtutè admodum (teſte Strabone lib. 4.) Pegaſum equum alatum, de quo Ouid. lib. 4. Metam. & Chimæram deuicit, & interemit: ob hoc laudẽ nanciſcebatur maximam, adeoq; vt Rex ille Lyciæ alteram ſuam filiam ei in vxorẽ dederit. Quod audiens vxor Præti ſeipſam occidit. Monemur cuncta mala, iniquos etiam, & peruerſos ſuperãdos eſſe, & ſupprimendos, animi virtutibus, magnanimitate, conſilio & prudentia. Quid verò re vera fuerit Chimæra, quid Pegaſus, quid denique reliqua Poëtarum figmenta, ex Palæphato de non credendis fabulis petere licebit. Quid etiam Dij Deæq; antiquorum ſignificauerint, conſulendus eſt Euſebius de præparatione Euangelica.

Tumulus Ioannis Galeacii Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis. CIII.

Pro tumulo pone Italiam, pone arma, Duceſq;,
Et mare, quod geminos mugit aduſq; ſinus.
Adde his barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus:
Anguifer aſt ſummo ſiſtens, in culmine dicat:
Quis paruis magnum me ſuperimpoſuit?

COMMENTARIA.

Quicunque duci ſtrenuo, generoſo, & magnanimo tumulum extruere volet, nihil omnino aliud præter felicem, ac imperterritam integram Italiam ponat, armis, Ducibúſque ſuis optimè

optimè munitam,& ab vtraque parte hic Tyrrheno,illic Adriatico mari clauſam. Addat inſuper barbaras multiplices gentes circumcirca maximis militum copiis, vehementi, ardentíque impetu nequicquàm & incaſſum eam inuadere molientes. Eius nanque ſummitate ſupereminet imperterritus ille anguifer, (Mediolanenſis Dux, de cuius inſigniis anguem præ ſe ferentibus dictum ſuprà Embl. 1.) aſpernans omnia, & floccipendens, quis, inquiat, me magnum rebus exiguis ſuperimpoſuit? Italiæ autem ſitum, amœnitatem, fertilitatem, gloriam, bellicáſque virtutes, tam Coſmographi, quàm Chronici Hiſtoriographi innumeri prolixè deſcribunt, inter quos Strabo libro 5. Déque eius potentia,& bellica èminentia, elegans eſt oratio Regis Agrippæ apud Ioſephum hiſtoriographum de bello Iudaico, libro 2. cap. 16. extat & Belſolis Regis perpulchra epiſtola, apud Crinit. libro 8. cap. 11. de honeſt. diſcipl. & Chronici paſſim.

Optimus ciuis. CIIII

Dum iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,
Dumq; ſimultates ponere quenq; iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comã, Thraſybule, geras hũc ſolus honorem,
In magna nemo eſt æmulus vrbe tibi.

COMMENTARIA.

Thraſybulus, ſtrenuus & nobilis Athenienſis, qui vnà cum pluribus ſuis conciuibus à Tyrannis eiectus exulabat. Ille tandem præter cæteros pro patria, communíque ſalute, etiam magno cum periculo aliquid moliri auſus fuit: tantum denique profecit vt patriam à triginta ſæuiſſimis Tyrannis ſimul, vnóque tempore

pore liberauerit: omnes inſuper ſimultates, ac odia clandeſtina deponi fideliter admonuerit, de quo apud Iuſtinum lib. 5. hiſtor. Totus itaq; populus coadunatus, ſertũ, ſiue coronam ex frondibus oliuæ contextam, maximi muneris loco vnanimiter capiti eius impoſuit. Eſt autem Oliua arbor Palladi ſacrata, teſte Plin. libro 12. cap. 1. ipſa enim Oleæ inuentrix fuit. Ouid. lib. 6. Metam. & armorum Dea celebrata apud Diodor. Olea inſuper paci dicata eſt: refert Hermogen. capite 2. de oratoria. Priſcis etenim mos erat, ſtrenuos milites multiuariis coronare coronis, prodit Gell. lib. 5. cap. 6.

In ſubitum terrorem. CV.

Effuſo cernens fugientes agmine turmas,
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

COMM.

COMMENTARIA.

Faunus cùm videret copias perterritas & fugientes, gloriabundus ſecum dicit: Quis nunc inflat mea cornua tantum timorem excitans: Faunus, aliàs Pan, Deus ruſticorum & paſtorum à Poëtis fingitur: Horat. libro 3. carmin. Oda 18. Veteribus creditum fuit, hunc Deum repentinos timores & animi perturbationes hominibus immittere, ſed omnino inanes, quales plerũque in bellis accidere ſolẽt. Hinc prouerbium manauit, Panicus terror, ſeu caſus: de quo prolixius Angel. Politian. in Miſcel. annota. 28. Sunt autem Fauni, qui & Satyri appellantur, & Syluani, monſtra Aethiopica ſpecie humana, cornigera, & capriuis pedibus, valde luxurioſa. enarrat Leonic. lib. 2. capite 24. de var. hiſtor.

*

In

In adulari neſcientem. CVI.

ſcire cupis dominos toties cur Theſſalus ora
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
ſeſcit adulari, cuiquámve obtrudere palpum,
Regia quem morem principis omnis habet.
ed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon:
ſec ſæuire tamen domino fas. vltio ſola eſt,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

COMMENTARIA.

Theſſalia Regio eſt Græciæ famoſa, mon-bus & ciuitatibus clara. Strabo libro 9. gens ıquieto ingenio, &c. T. Liuius Decad. 4. libro . Hæc quare frequenter mutet dominos, & arios habeat Duces, rationem eſſe dicit, quòd illa

illa abblãdiri ſiue adulari neſciat (quod tamen in omnibus ferè principum aulis increbruit) ſed veluti ferox,atq; ingenuus equus,non fert ſed mox deiicit quemcunque hippocomon, id eſt, equiſonem,illum non rectè gubernantem. Nec tamen is equo grauius iraſci,ſiue,vt vellet, ſæuire audet, ſed ſola hæc vltio erit vt durius & aſperius ſibi frænum iniiciat. De adulationibus autem & blanditiis pernicioſis,plurima Cice.in Dialogo de amicitia, vbi poſt multa ſic ait:Scitum enim eſt,& hoc Catonis, multò melius de quibuſdam acerbos inimicos mereri,quàm eos amicos,qui dulces videantur. Illos nanq; verum ſæpe dicere,hos nunquam.

Inſignia Poëtarum. CVIII

Gentiles clypeos ſunt, qui in Iouis alite geſtant,

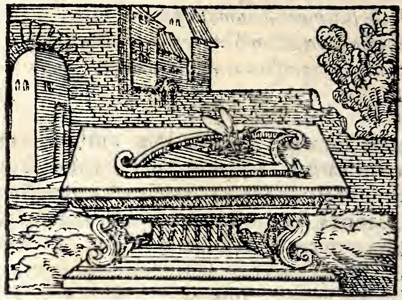
Sunt

Sunt quibus aut Serpens aut Leo ſigna ferunt:
Dira ſed hæc Vatum fugiant animalia ceras,
Doctaq́; ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus,
Rex olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

COMMENTARIA.

Varias ferarum figuras tam antiquorum, quàm noſtratium armis atque inſigniis depictas circunferri videmus, vtputa Aquilas, Serpētes, Leones, Apros, & huiuſmodi, ſed abſint animalia tam crudelia à ſacris Poëtis, quibus potius cōuenit pulcher, ſuauiſsimíque cantus, Olor, ſeu Cygnus: auis eſt candida, voce arguta, præſertim moritura, & Phœbo dedicata, vt refert Cic. lib. 1. Tuſcul. quæſt. inquiens, vt Cygni, qui non ſine cauſa Apollini dicati ſunt, ſed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia prouidentes quid in morte boni ſit, cum dulciſsimo cantu & voluptate moriantur. Aelianus autem lib. 14. cap. 23. de natura animalium, ſic ait, Cygnus à natura præclariſsimum donum eſt conſecutus: tanta enim eius animi eſt tranquillitas in extremo vitæ ſpiritu, vt ſibi tanquam næniam canat, &c. Phœbus autem, id eſt, Apollo filius Iouis & Latonæ, creditus fuit Deus ſapientiæ, autor carminum, & vaticinij præſes, cum Cithara pingitur, & à Poëtis veneratur: ſuprà Embl. 46.

Muſicam Diis curæ eſſe. CVIII.

Locrenſis poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem,
Quæq; allecta, ſoni ad legem deſcendat ad altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.
Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicadæ,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

COMMENTARIA.

Eunomus Locrenſis præſtantiſsimus Citharœdus inuitus ab Ariſtone ad Muſicale certamen prouocatus, & cùm inter certandum Eunomo chordarum vna rupta defeciſſet, ideóq; diſſona ferè harmonia effecta, protinus Cicada (in ea enim regione ſuauiſſimè cantant, & in Ariſtonis patria omnino ſilent & mutæ ſunt, teſte Plin. lib. 11. cap. 27. & Strab. lib. 6.) ſuperuolans adſtitit, & reſonanti ſtridore vocis defectum ſuppleuit, adeóque vt Eunomus victor declaratus fuerit: qui deinceps Apollini Citharam cum Cicada ænea inſidenti, in honorem obtulit, vt legitur apud Strabonem dicto libro 6. Geograph. Quin Deus verus noſter omnipotens, Muſicis laudatur inſtrumentis, vt paſsim in ſacra pagina, præſertim apud Prophetam, in mille locis:

Laudate Dominum in ſono tubæ, in
Pſalterio & Cithara, in Tympano & Choro, in chordis, Cymbalis, &
Organo,
&c.

m 2 In

In obliuionem patriæ. CIX.

Iamdudum miſſa patria, oblitusq; tuorum,
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor,
Romam habitas. nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos.
Sic Ithacum præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atq; ducem.

COMMENTARIA.

Corripit quendam iandudum peregrè degentem, Romæ ſcilicet, qui vrbis eius excellentia, & magnificentia tantum allectus, vt patriæ ſuæ propriæ penitus oblitus, nec vlla amplius agnatorum recordatio, nec amicorum

corum familiarium memoria, neq; aliquod reuertendi deſiderium, non ſecus ac olim ſocij Vlyſsis, loto guſtato, & patriam & Ducem derelinquentes. Eſt enim lotos arbor quædam in Africa fructus ferens adeò dulces & ſuaues, vt nomen etiam genti terræq; dederit, de quo Plin. lib. 13. cap. 17. quos cùm guſtaſſent ſocij Vlyſsis, noluerunt inde diſcedere, vix tandem & difficulter, verberibus etiam ab Vlyſſe repulſi, & nauigium adacti fuere. ſcribit Homer. Odyſſeæ lib. 9. & Eraſm. in Prouerb. Lotum guſtauit. Roma verò (omiſsis infinitis laudibus) communis patria eſt, vt inquit Modeſtinus in l. Roma. ff. ad municip. & omiſsis innumeris laudibus, eadem etiam caput orbis terrarum appellatur. Iuſtinianus Imperator in l. j. §. ſed & ſi. C. de vet. iure enucl.

Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. CX

Laërtæ genitum, genitum quoq; Tydeos vnà
Hac cera expreſsit Zenalis apta manus.
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis:
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt,
Solum mens hominem, dextráve deſtituit.

COMMENTARIA.

Zenalis antiquus pictor, effinxit ſimul Vlyſſem Laërtis filium, & Diomedem Tydei natum, quorum alter ingenio & prudentia præſtabat, hic verò armis viribusq; pollebat: neuter ta

ter tamen horum alterius adminiculo carere potuit: vix enim ſolus fortis, ſolus'ue ſapiens vincet, verùm illis coniunctis certa eſt victoria. Fuit autem Vlyſſes Græcorum ferè omnium callidiſsimus, facundiſsimus, & ingenioſiſsimus., ideoq; in Troiano bello multa prudenter perfecit, de quibus paſsim apud Homer. & lib. 1. Odyſ. de eo ſic canit,

Oppida multa adijt, fuit huic ſapientia nota,
Conſilium, varioſq; dolos qui nouit, & artes.

Vt refert Strab. lib. 1. Diomedes autem Rex fuit, qui vnà cum Græcis ad obſidionē Troiæ profectus, adeò ſtrenuè ſe geſsit, vt poſt Achillem & Aiacem facilè palmam obtinuerit fortiſsimi, plurimas ſingulares pugnas aduerſus inſignes Troianorum principes habuit, & inter alia cum Ænea nobili Troiano congreſſus, Venerem Æneam protegentem percuſsit: quapropter illa indignata multas ei miſerias attulit, vxorem etiam eius adulteram fecit: qua re cognita Diomedes domum redire noluit, vt idem Homerus. Vicerunt denique Græci in Troiano bello non tam viribus & fortitudine, quàm aſtutia & calliditate, atque etiam miris ſtratagematis, vt præter cæteros peregregiè Latinorum Poëtarum princeps aperit, lib. 2. Æneid.

In aulicos. CXI

Vana Palatinos, quos educat aula, clientes,
Dicitur auratis nectere compedibus.

COMMENTARIA.

Qui in Regum Principúmve aulis educantur & nutriuntur, hi quidem ſplendidè viuunt, comedunt ac bibunt lautiſsimè, veſtiuntur magnificè, incedunt ſuperbè, adeoq; vt eorum feliciſsima videatur vita. Interim tamen ſui iuris non ſunt, nec ingenuè liberi, imò aureis vinculis colligati dici poſſunt: quos reprehendit Seneca inquiens, ſtulti eſſe compedes ſuas, quamuis aureas, amare. Hinc aulicorum conditio in prouerbium abiit, Aureæ compedes.

In

In mortem præproperam. CXII.

Qui teneras forma allicuit torſitq́; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli mage flendus Areſti
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neq; ampliùs ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudÿs otia grata teres?
Sed te terra teget, ſed fati Gorgonis ora,
Delphinesq́; tui ſigna dolenda dabunt.

COMMENTARIA.

Lamentatur mortem præmaturam nobilis cuiuſdam, pulcherrimíque iuuenis, qui Areſti

ſyncero amore, ſingulariq́; amicitia coniunctus fuerat: ideoq́; tum floridam eius ætatem, tum etiam vnicam dilectionem amarè luget, & in ſignum ingentis doloris tumulum ſibi extruit. Exclamans quòd non ſolùm ille, verùm etiam Gorgonis ora & Delphines miſerabile eius fatum deflebunt. Fuere autem Gorgones, ſorores pulcherrimæ puellæ filiæ Phorci, inſulas Dorcadas in Oceano Aethiopico inhabitantes, quarum vna Meduſa ſolo aſpectu homines in lapides permutaſſe fertur, quod propter eius ſummam pulchritudinem fictum eſt, de qua Ouid. lib. 4. Metam. Delphines autem pueros mirum in modum adamaſſe, eorumq́; interitum (ob deſiderium) dolenda mœſtitia deploraſſe, autor eſt Plin. lib. 9. cap. 8. Mors omnia æquat, abſq; aliquo reſpectu, iuueneſq́;, ſeneſq́; ſpecioſos atque deformes rapit, vt venuſtè Ouid. in conſolatione ad Liuiam de morte Druſi,

Fortuna arbitrijs tempus diſpenſat vbiq;,
Illa rapit iuuenes, ſuſtulit illa ſenes.
Quaq; ruit, furibunda ruit, totumq́; per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.

Εχθρ

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. In dona hoſtium. CXIII.

Bellorum cepiſſe ferunt monumenta viciſsim
Scutiferum Aiacem, Hectoraq; Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem:
Inſtrumenta ſua cepit vterq; necis.
Enſis enim Aiacem conficit, at Hectora functum
Traxere Aemonijs cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

COMMENTARIA.

Fertur Aiacem (qui inter Græcorum Duces poſt Achillem omnium fortiſſimus extitit, de quo etiam plura ſuprà in Embl. 38. dicitur

citur autem ſcutiferus, quia ſcutum, ſeu clypeum habuit ſeptem boum coriis tectum: vt teſtatur Ouid. lib. 13. Metam. in principio inquiens, Surgit ad hos clypei dominus ſeptemplicis Aiax.) & Hectorem Troianorum principem præſtantiſsimum, mutuò bellica dona dediſſe, hic enſem egregium, ille verò cingulum militare ornatiſsimum exhibuit, & vterq; ſuæ mortis inſtrumentum accepit. Aiax enim gladio ſemetipſum interemit, vt apud Ouid. in dicto libr. 13. Metam. Hector verò ab Achille ſuperatus, cingulo illo ad currum religatus, ac circa vrbis mœnia tractus, miſereq; laceratus fuit. de quo Homer. & Virgil. li. 1. Æneid. Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros. & prolixius hæc ſuprà Embl. 57.

Sic plerunque munera, licet ſub
ſpecie obſequiorum ho-
ſti ab hoſte miſſa,
futuras calami-
tates præ-
ſagiunt.

FINIS LIBRI PRIMI.

ANDREAE ALCIATI EMBLEMATVM LIBER SECVNDVS.

*

In diuites publico malo. I.

Anguillas quiſquis captat, ſi limpida verrat
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, ludetq; operam, multum excitet ergo
Si cretæ, & vitreas palmula turbet aquas,
Diues erit. ſic ijs res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

In Iuuentam. II.

Natus vterque Iouis tener, atq; imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele.
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat ſera ſenecta pede.

In

In pudoris ſtatuam. III.

Penelope deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,
Ni ſecum Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten, manet anxia virgo:
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant,
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hocq; pudori aram ſchemate conſtituit.

Sirenes. IIII.

Abſq; alis volucres, & cruribus abſq; puellas,
Roſtro abſq; & piſces, qui tamen ore canant,
Quis putet eſſe vllos? iungi hæc natura negauit.
Sirenes, fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier, quæ in piſcem deſinit atrum,
Plurima quòd ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore, trahuntur,
Parthenope Ligia Leucoſiaq; viri.
Has muſæ explumant, has atq; illudit Vlyſſes,
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

Ficta Religio. V.

Regali reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum,
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant, quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas religione capit.

Gratiæ. VI.

Tres Charites Veneri aſſiſtunt, dominamq́; ſequũtur,
Hincq́; voluptates, atq; alimenta parant.
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem,
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atq; arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat, minimi gratia tarda pretij eſt.
Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fœnerat, huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter ijs genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

Antiquiſsima quæque commentitia. VII.

Pellenæe ſenex, cui forma eſt hiſtrica, Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri,
Dic agè quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præſcro ſecli:
De quo quiſq; ſuo ſomniat arbitrio.

Prudentes. VIII.

Iane bifrons, qui iam tranſacta, futuraq́; calles,
Quiq́; retro ſannas, ſicut & antè vides:
Tot te cur oculis, tot fingunt vultibus? an quòd
Circunſpectum hominem forma fuiſſe docet?

In fraudulentos. IX.

Parua lacerta, atris ſtellatus corpora guttis.
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, paruiq́; doli fert ſymbola pictus,
Heu nimiùm nuribus cognita Zelotypis.
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Sit quibus immerſus Stellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

Luxurioſorum opes. X.

Rupibus aërijs, ſummiq́; crepidine ſaxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent.
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

In deſciſcentes. XI.

Quòd ſine egregios turpi maculaueris orſus,
In noxamq́; tuum verteris officium:
Feciſti quod capra, ſui mulctraria lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

Ex damno alterius vtilitas. XII.

Dum ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

Malè parta malè dilabuntur. XIII.

Miluus edax, nimiæ quem nauſea torſerat eſcæ,
Hei mihi mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis?

Scyphus Neſtoris. XIIII.

Neſtoreum geminis cratera hunc accipe fundis,
Quod grauis argenti maſſa profudit opus.
Clauiculi ex auro: ſtant circum quattuor anſæ:
Vnamquamq; ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi muſa velit.
Eſt cælum ſcyphus ipſe. color argenteus illi eſt:
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas.
Vmblici gemini, magna minorq; fera eſt.
Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu.
Bella gerunt fortes, callidus aſtra tenet.

Senex puellam amans. XV.

Dum Sophocles, quamuis affecta ætate, puellam
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob Zelum, & tali carmine vtrunq; notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtq; cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

Cauendum à meretricibus. XVI.

Sole ſatæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atq; Ithaci poſtquam vina bibere ſues,
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

Strenuorum immortale nomen. XVII.

Aeacidæ tumulum Rhætæo in littore cernis,
Quem plerunq; pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd nunquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris, aut plus
Debet Mæonidæ, quàm ſibi Mæonides.

Concordia inſuperabilis. XVIII.

Tergeminos inter fuerat concordia fratres,
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Cuculi. XIX.

Ruricolas agreſte genus pleriq; cuculos
Cur vocitent, quænam prodita cauſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure notatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille,
Cui thalamum prodit vxor adulteria.

Nobiles & generoſi. XX.

Aurea Cecropias nectebat fibula veſtes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico ſuberat cui lunula ritu,
Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd ſe adſererent hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Ignaui. XXI.

Ignaui ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit,
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta, fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui cauet in aëre falco eſt
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

Facundia difficilis. XXII.

Antidotum Aeææ medicata in pocula Circes
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant. id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor, facundiaq́; allicit omnes,
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

Inſani gladius. XXIII.

Setigeri medius ſtabat gregis enſifer Aiax,
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.
Hoſtia ſic tanquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueaq́; dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus, errat ab ictu,
Conſilijq́; impos in ſua damna ruit.

Bonis auſpiciis incipiendum. XXIIII.

Auſpicijs res cœpta malis, bene cedere neſcit.
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quicquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

XII. certamina Herculis ἀλληγοϱικῶς. XXV.

Roboris inuicti ſuperat facundia laudes:
Dicta Sophiſtarum, laqueosq́; reſoluit inanes:
Non furor, aut rabies virtute potentior vlla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fænore gaudet:
Vincit, fæmineos ſpoliatq́; inſignibus aſtus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq́; nocentes:
Barbaries, feritasq́; dat impia deniq; pœnam:
Vnius virtus collectos diſsipat hoſtes:
Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

In nothos. XXVI.

Herculeos ſpurij ſemper celebretis honores:
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno dabat.

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum. XXVII.

Quid dicam? quonam hoc compellẽ nomine monſtrũ?
Biforme quod non eſt homo, nec eſt draco:
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis:
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis,
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis,
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed religione carentem,
Terrena tantum quiq; curet, indicat.

In detractores. XXVIII.

Audent flagriferi matulæ, ſtupidiq; magiſtri
Bilem in me impuri pectoris euomere:
Quid faciam? reddámne vices? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, perdere quod nequeas.

Imparitas. XXIX.

Vt ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens,
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchylides.

Amuletum Veneris. XXX.

Inguina dente fero ſuffoſſum Cypris Adonim
Lactucæ folijs condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit:
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Cupreſſus. XXXI.

Indicat effigies metæ, nomenq́; cupreſſi
Tractandos parili conditione ſuos.

ALIVD.

Funeſta eſt arbor: procerum monumenta cupreſſus,
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

ALIVD.

Pulchra coma eſt, pulchro digeſtaq́; ordine frondes,
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Quercus. XXXII.

Grata Ioui eſt quercus, qui nos ſeruatq́; fouetq́;
Seruanti ciuem querna corona datur.

ALIVD.

Glande aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra,
Sic quoq; ſic arbos officioſa Iouis.

Laurus. XXXIII.

Præſcia venturi laurus fert ſigna ſalutis,
Subdita puluillo ſomnia vera facit.

ALIVD.

Debetur Carolo ſuperatis laurea Pœnis:
Victrices ornent talia ſerta comas.

Abies. XXXIIII.

Apta fretis abies in montibus editur altis:
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

Picea. XXXV.

At picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

Cotonea. XXXVI.

Poma nouis tribui debere cydonia nuptis
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grata ori & ſtomacho cùm ſint, vt & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

Ilex. XXXVII.

Duritie nimia quòd ſeſe rumperet ilex,
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

Hedera. XXXVIII.

Haud quaquam areſcens hedera eſt arbuſcula, Ciſſo
Quæ puero Bacchum *dona dediſſe ferunt:*
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudijs, laus diuturna viret.

Buxus. XXXIX.

Perpetuò viridis, criſpoq; cacumine buxus.
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,
Delicijs apta eſt teneris, & amantibus arbor.
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

Malus medica. XL.

Aurea ſunt Veneris poma hæc, iucundus amaror
Indicat, eſt Græcis ſic glycypicros amor.

Populus alba. XLI.

Herculeos crines bicolor quòd populus ornet,
Temporis alternat noxq; diesq; vices.

Salix. XLII.

Quòd frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus,
Clitorij homines moribus adſimulat.

Amygdalus. XLIII.

Cur properans folijs præmittis amygdale flores?
Odi pupillos præcocis ingenij.

Morus. XLIIII.

Serior at Morus nunquam niſi frigore lapſo
Germinat, & ſapiens nomina falſa gerit.

Litera occidit, ſpiritus uiuificat. XLV.

Vipereos Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo.
Terrigenum clypeata cohors extorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraq; iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa notasq; magiſtris
Tradidit, ijs ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia quæ dirimuntur ope.

Salus publica. XLVI.

Phœbigena erectis Epidaurius inſides aris,
Mitis & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq; ſalutifer orant:
Annuit, atq; ratas efficit ille preces.

Reſpublica liberata. XLVII.

Cæſaris exitio ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis *cuſa moneta fuit,*
Enſiculi imprimis, queis pileus inſuper adſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

Aduerſus naturam peccantes. XLVIII.

Turpe quidem factu, ſed & eſt res improba dictu,
Excipiat ſi quis chænice ventris onus.
Menſuram, legisq; modum hoc excedere ſanctæ eſt,
Quale ſit inceſto pollui adulterio.

Furor, & rabies. XLIX.

Ora gerit clypeus rabioſi picta leonis,
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet:
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

Nupta contagioſo. L.

Dij meliora pijs, Mezenti. *cur agè ſic me*
Compellas? emptus quòd tibi dote gener,
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit.
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferaq; Etruſci *facta nouare ducis?*

Conſiliarii Principum. LI.

Heroum genitos, & magnum fertur Achillem
In ſtabulis Chiron *erudiiſſe ſuis.*
Semiferum doctorem, & ſemiuirum centaurum,
Aſsideat quiſquis regibus, eſſe decet.
Eſt fera, dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtq; homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium.

Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. LII.

Ne credas, ne, Epicharmus *ait, non ſobrius eſto.*
Hi nerui, humanæ membraq; mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt, ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus,
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξας; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; LIII.

Italicæ Samius *ſectæ celeberrimus auctor*
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui.
Quo prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendũ?
Hanc rationem vrgens reddere quenq; ſibi.
Quod didiciſſe gruum volitantũ ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem,
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent.
Qua ratione hominum vita regenda fuit.

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. LIIII.

Et toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,
Et nimium felix ſæpe timenda fuit.
Suſtine, Epictetus dicebat, & abſtine: oportet
Multa pati, illicitis abſq; tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro, ſic ſe continet à grauidis.

In ſordidos. LV.

Quæ roſtro clyſtere velut ſibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Tranſijt opprobrij in nomen, quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadesq; ſuum.

In colores. LVI.

Index mæſtitiæ eſt pullus color, vtimur omnes
Hoc habitu tumulis cùm damus inferias:
At ſynceri animi, & mentis ſtola candida puræ.
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis, ſpes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retro cadit.
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus,
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.
Cæruleus nautas, & qui cæleſtia vates
Attoniti nimia relligione petunt.

Vilia ſunt giluis, natiuaq́; vellera birris,
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant, vel Zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus, ianthina geſtet,
Fortunæ æquanimis tædia quiq́; ferat.
Vt varia eſt natura coloribus in gignendis,
Sic alijs aliud, ſed ſua cuiq; placent.

Vigilantia, & cuſtodia. LVII.

Inſtantis quòd ſigna canens det gallus eoi,
Et reuocet famulas ad noua penſa manus,
Turribus in ſacris effingitur. ærea mentem
Ad ſuperos peluis quòd reuocet vigilem,
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis
Templorum iccirco ponitur ante fores.

Dicta VII. ſapientum. LVIII.

Hæc habeas, ſeptem ſapientum effingere dicta,
Atq; ea picturis qui celebrare velis,
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit,
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus quenq; iubebat.
Hoc ſpecula in manibus, vtraq; ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, fræna adde Corinthius iræ,
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus at ne quid dixit nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Reſpexiſſe

Reſpexiſſe Solon finem iubet, vl timus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.
Heu quàm vera Bias, eſt copia magna malorum
Muſimoni inſideat effice ſardus eques.
Ne præs eſto Thales dixit, ſic illita viſco
In laqueos ſociam parrha, meropsq; trahit.

Terminus. LIX.

Quadratum infoditur firmiſsima teſſera ſaxum,
Stat cirrata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere. talis
Terminus eſt, homines qui ſcopus vnus agit
Eſt immota dies, præfixaq; tempora fatis,
Deq; ferunt primis vltima iudicium.

In dies meliora. LX.

Roſtra nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,
Hæcq; cliens ventri xenia dixit habe.
Progreditur ſemper, nec retro reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat, & vt melius ſit, quod & vlterius.

Luxuria. LXI.

Eruca capripes redimitus tempora Faunus
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indexq; libidinis hircus,
Et ſatyri nymphas ſemper amare ſolent.

Superbia.

Superbia. LXII.

En ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor
Se conferre deis auſa procax Niobe,
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

Deſidia. LXIII.

Deſidet in modio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnitites ſpecie recti, velata cucullo,
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

Inuidia. LXIIII.

Squallida vipereas manducans fœmina carnes,
Cuiq; dolent oculi, quæq; ſuum cor edit.
Quam macies, & pallor habent, ſpinoſaq; geſtat
Tela manu, talis pingitur Inuidia.

Auaritia. LXV.

Heu miſer in medijs ſitiens ſtat Tantalus vndis,
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quaſi non habeas non frueris quod habes.

Gula. LXVI.

Curculione gruis tumida vir pingitur aluo,
Qui laurum, aut manibus geſtet onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſi, *& talis* Apici
Et gula quos celebres delicioſa facit.

Maledicentia. LXVII

Archilochi tumulo inſculptas de marmore veſpas
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

Contra.

Veſparum quòd nulla vnquam Rex *ſpicula figet,*
Quodq́; aliis duplo corpore maior eris,
Arguet imperium clemens, moderatáq; regna,
Sanctáq; iudicibus credita iura bonis.

Aemulatio impar. LXVIII.

Altiuolam miluus comitatur degener harpam,
Et prædæ partem ſæpe cadentis habet.
Mullum proſequitur qui ſpretas ſargus ab illo,
Præteritasq́; auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates *agit: at deſerta ſtudentum*
Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Ira. LXIX.

Alceam veteres caudam dixere leonis,
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

Philautia. LXX

Quòd nimiùm tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladesq́; philautia, doctos
Quæ peſſum plures datq́;, deditq́; viros,
Qui veterũ abiecta methodo, noua dogmata quærũt,
Nilq́; ſuas præter tradere plantaſias.

Laſciuia. LXXI

Delicias, & mollitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non ſat aperta mihi eſt,
An quòd ei natura ſalax, & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant pleriq; Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt vnguine muſcus Arabs.

Temeritas. LXXII

In præceps rapitur, fruſtrà quoq; tendit habenas
Auriga, effræni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

Garrulitas. LXXIII

Quid matutinos Progne mihi garrula ſomnos
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitus eruere.

Vin

Vino prudentiam augeri. LXXIIII.

Hæc Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent: ſoboles vtraq; vera Iouis:
Hæc caput, ille femur ſoluit: huic vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur merito. quòd ſi qui abſtemius odit
Vina, deæ nullum ſentiet auxilium.

Prudens, ſed infacundus. LXXV.

Noctua Cecropijs inſignia præſtat Athenis
Inter aues ſani noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequijs ſacrata Mineruæ eſt,
Garrula quo cornix ceſſerat ante loco.

Vis naturæ. LXXVI.

Pana colunt gentes, (naturam hoc dicere rerum eſt)
Semicaprumq; hominem, ſemiuirumq; Deum.
Vir tenus vmblico eſt, hominũ quòd propria virtus
Corde oriens celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt, quia nos naturam in ſecla propagat
Concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras.
Quod commune alijs animantibus, eſt caper index
Luxuriæ, Veneris ſignaq; aperta gerit.
Cordi alij ſophiam, alij tribuere cerebro;
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

Ars naturam adiuuans. LXXVII.

Vt Fortuna pilæ, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic, varijs caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim Fortunæ *eſt ars facta: ſed artis,*
Cùm Fortuna *mala eſt, ſæpe requirit opem.*
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Fatuitas. LXXVIII.

Miraris noſtro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq́; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus Otos,
Hòc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Dolus in ſuos. LXXIX.

Altilis allectator anas, & cærula pennis
Adſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitq́; gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat.
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa alijs, exitioſa ſuis.

Nil reliqui. LXXX.

Scilicet hoc deerat, poſt tot mala denique noſtris
Locuſtæ vt raperent, quicquid ineſſet, agris.
Vidimus innumeras Euro *duce tendere turmas,*
Qualia non Atylæ, *caſtráve* Xerxis *erant.*
Hæ fœnum, milium, corda omnia conſumpſerunt,
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

Inanis impetus. LXXXI.

Lunarem noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:
Seq; videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana *ſuos.*

In garrulum, & guloſum. LXXXII.

Voce boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum
Inſtar habet naſi multiforiſq; tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventriq;, gulæq;
Signabit, volucer cùm truo pictus erit.

Opulenti hæreditas. LXXXIII.

Patroclum falſis rapiunt hinc Troës *in armis,*
Hinc ſocij, atque omnis turma Pelaſga *vetat.*
Obtinet exuuias Hector, *Græciq; cadauer.*
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem ſed tranſigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturijsq; ſinit.

Mediolanum. LXXXIIII.

Bituricis veruex, Heduis dat ſucula ſignum.
His populis patriæ debita origo mea eſt,
Quam Mediolanum Sacram aixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́; biforme
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

Nunquàm procraſtinandum. LXXXV.

ALCIATAE *gentis inſignia ſuſtinet Alce,*
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Qui tot obiuiſſet tempore geſta breui:
Nunquā, inquit, differre volēs, quod & indicat alce:
Fortior hæc dubites ocyor an'ne ſiet.

Gramen. LXXXVI.

Gramineam Fabio patres tribuêre corollam,
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemq́; mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgo aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martiq́; ſacrum, quo Glaucus adeſo
Polibides, factus creditur eſſe Deus.
His merito arguitur nodis tutela, ſalusq́;:
Herbaq́; tot vires hæc digitalis habet.

Abſtinentia. LXXXVII.

Marmoreæ in tumulis vna ſtat parte columnæ
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
Ius hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atq; habuiſſe manus.

Omnia mea mecum porto. LXXXVIII.

Hunnus inops, Scythiciq; miſerrimus accola Ponti,
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet:
Nam murinæ illum perſtringunt vndiq; pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres,
Tutus apudq; viros, tutus apudq; deos.

Pudicitia. LXXXIX.

Porphyrio, domini ſi inceſtet in ædibus vxor,
Deſpondetq; animum, præq; dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſa. ſit index
Syncera hæc volucris certa pudicitiæ.

Veſpertilio. XC.

Aſſumpſiſſe ſuum volucri ex Mineide nomen,
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

Aliud.

Veſpere quæ tantum volitat, quæ lumine luſca eſt,

Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet,
Ad res diuerſas trahitur. mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciumq́; timent.
Inde & philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaq́; ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clam ſectentur vtrumq́;,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.

Obliuio paupertatis parens. XCI.

Cùm lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,
Præq́; fame captum deuorat hinnuleum,
Reſpiciat ſi forte alio, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus quem tenet vngue cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam.
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit.

Impudentia. XCII.

Pube tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra
Monſtrorum catulis, Scylla biformis erat.
Monſtra putantur, auarities, audacia, raptus.
At Scylla eſt nullus cui ſit in ore pudor.

Doctorum agnomina. XCIII.

Moris vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus
Super adijci cognomina.
Faciles apertosq́; explicans tantùm locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iteratq́; nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,

Laby

Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas, voce rumpit, Parpalus,
Dictus truo eſt ſcholaſticis.
Contra eſt vocatus, tenuis eſſet Albius
Quòd voce veſpertilio.
At vltimas mutilans colobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus *dicitur.*
Qui ſurdus alijs ſolus ille vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic bleſus, ille raucus, iſte garriens.
Hic ſibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus.
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atq; tuſsit hæſitans.
Conſpuit alius vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

In quatuor tempora anni. XCIIII.

Aduenisse Hyemem Frigilla *renunciat ales.*
Ad nos Vere *nouo garrula* Hirundo *redit.*
Indicat Aestatem *ſeſe expectare* Cuculus.
Autumno *eſt tantum cernere* Ficedulas.

Opulentia tyranni paupertas ſubiectorum. XCV.

Humani quod ſplen eſt corporis, in populi re

Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto, reliqui tabeſcunt corporis artus:
Fiſco aucto, arguitur ciuica pauperies.

Obnoxia infirmitas. XCVI.

Piſciculos Aurata capit medio æquore Sardas,
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſq; petant.
Aſt ibi ſunt Mergis, Fulicisq; voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndiq; debilitas.

Vel poſt mortem formidoloſi. XCVII.

Cætera muteſcent, coriumq; ſilebit ouillum,
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem,
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ciſchas, in tympana verſus,
Bohemos potuit vincere pontifices.

FINIS.

VI RVM DE MIL LE VNVM RE PE RI. ECC^S VII

QVOD TIBI FIERI
NON VIS, ALTERI
NE FECERIS.

04-B1879